

**ARMOEDEMONTOR 2019 EN
INKOMENSEFFECT RAPPORTAGE
GEMEENTE ALKMAAR**

Armoedemonitor 2019 en Inkomenseffect Rapportage gemeente Alkmaar

Onderzoek naar de omvang en samenstelling van de doelgroepen voor het gemeentelijke armoedebeleid en het gebruik van inkomensondersteunende regelingen in de gemeente Alkmaar.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Alkmaar

Datum

Januari 2021

Auteurs

Michelle Ellens

Tessa Schoot Uiterkamp

Databewerking

Johan Knol

Grafische ondersteuning

Senne Trip

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5

9723 JC Groningen

050 - 5252473

contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ. Het overnemen van cijfers en/ of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden vervaelvoudigd en/ of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Inleiding	2
Grafische samenvatting	4
Samenvatting.....	6
1. Minima in beeld	12
2. Minimakinderen tot 18 jaar in beeld	19
3. Minimaregelingen	25
4. Wmo en schuldhulpverlening	32
5. De inkomenseffecten.....	34
Bijlage 1. Methodiek Armoedemonitor	41
Bijlage 2. Bevolkingskarakteristieken	43
Bijlage 3. Kenmerken kinderen	44
Bijlage 4. Kenmerken minima tot 100% Wsm	45
Bijlage 5A. Gebruik minimaregelingen naar bijstand	46
Bijlage 5B. Gebruik minimaregelingen naar doelgroep in beeld	47
Bijlage 6. Methodiek Inkomenseffect Rapportage.....	48
Bijlage 7. Financieel maandoverzicht.....	52
Bijlage 8 Afkortingen	58

Inleiding

Halte Werk voert het minimabeleid uit voor drie gemeenten: Alkmaar, Heerhugowaard en Langedijk. In 2020 heeft Halte Werk aan KWIZ gevraagd om een update te maken van de Armoedemonitor. De vorige Armoedemonitor ging over 2017, de huidige monitor gaat over 2019. De Armoedemonitor geeft inzicht in de doelgroep (omvang en kenmerken) van het minimabeleid, alsmede het bereik van de regelingen. Naast de Armoedemonitor beschrijven we het effect van het landelijk en lokale beleid op verschillende huishoudtypen in de Inkomenseffect Rapportage.

Opzet Armoedemonitor

De Armoedemonitor beschrijft de doelgroep voor het lokale armoedebelief aan de hand van een aantal kenmerken. Daarnaast brengt de monitor het gebruik en bereik van de verschillende minimaregelingen in beeld. De gegevens over de omvang en samenstelling van de doelgroep geven de situatie per 31 december 2019 weer (peildatum minimapopulatie), op basis van het inkomen op het Wettelijk sociaal minimum¹ (Wsm). Het gebruik van de regelingen is gemeten over het jaar 2019. De cijfers worden (waar mogelijk) vergeleken met die van de Armoedemonitor 2015 en 2017.

Onderzoeksmethode Armoedemonitor

De gemeente heeft geen rechtstreekse toegang tot inkomensgegevens van al haar inwoners. Door gebruik van diverse informatiebronnen van gemeentelijke regelingen voor minimahuishoudens, maken we een inschatting van het aantal minimahuishoudens op 31 december 2019. Daarvoor zijn registraties van de volgende voorzieningen gebruikt: de Participatiewet, minimaregelingen, collectieve zorgverzekering en kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Tevens zijn voor dit onderzoek de registraties van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Schuldhulpverlening (SHV) meegenomen. Met behulp van de Basisregistratie Personen (BRP) zijn de gebruikersgegevens vervolgens op huishoudniveau gegroepeerd. Op deze manier ontstaat een samenhangend beeld van de omvang en samenstelling van de minimapopulatie, de mate van gebruik van voorzieningen en de overlap in het gebruik van voorzieningen op andere beleidsterreinen.

Omdat wij niet over inkomensgegevens van alle inwoners beschikken, komt de groep die geen gebruikmaakt van een van bovenstaande regelingen of voorzieningen niet voor in de Armoedemonitor. Wanneer we het in deze monitor hebben over minimahuishoudens zijn dit de huishoudens die we in beeld hebben gekregen via de bovenstaande onderzoeksmethode; daarmee hebben ongeveer 90 tot 95 procent van alle minimahuishoudens in de gemeente in beeld. Het is op basis van de onderzoeksmethodiek niet mogelijk om de ontbrekende 5 à 10 procent nauwkeurig groep in beeld te krijgen – wel doen we een schatting van het aantal minima dat nu niet in beeld is (en daarmee van de totale minimapopulatie). Het is overigens mogelijk dat een deel van die groep ook geen gebruik wil maken van gemeentelijke ondersteuning.

De kenmerken van het huishouden zijn gebaseerd op de kenmerken van de oudste persoon in het huishouden.

Geheime adressen

In de gemeente Alkmaar heeft ongeveer 2 procent van alle inwoners geheimhouding van zijn/haar persoonsgegevens aangevraagd. Deze geheimhouding geldt voor alle gegevens uit de BRP. Dit is bovengemiddeld veel. Deze inwoners ontbreken in dit onderzoek (hun gegevens uit de BRP zijn niet aangeleverd). Een deel van deze inwoners is minima, bijvoorbeeld omdat hij/zij bijstand krijgt of kwijtschelding heeft aangevraagd. Maar: deze gebruikers kunnen niet aan de BRP gekoppeld worden (in het aangeleverde BRP komen ze immers niet in voor), waardoor ze dus ook niet als minimahuishouden in beeld zijn voor dit onderzoek – omdat we ze niet kunnen

¹ Het wettelijk sociaal minimum (Wsm) is het bedrag dat iemand nodig heeft om van te leven. De hoogte van dit bedrag hangt af van leeftijd en de leefsituatie. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid stelt het bedrag van de bijstandsnormen (Wsm) jaarlijks vast.

koppelen is het onduidelijk om hoeveel unieke huishoudens en personen het gaat. Daarom ontbreken alle inwoners met een geheim adres ook in de gebruikerscijfers van de bijstand en alle minimaregelingen (dit was in alle voorgaande Armoedemonitoren ook het geval). De daadwerkelijke doelgroep én het daadwerkelijke gebruik van de regelingen zal dus hoger liggen dan in deze rapportage weergegeven.

Opzet Inkomenseffect Rapportage

De Inkomens Effectrapportage biedt inzicht in de actuele financiële positie van minima en in de mate waarin het huidige (lokale) beleid een bijdrage daaraan levert.

Voor zes verschillende huishoudtypen met vier verschillende inkomens ten opzichte van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm) worden de effecten berekend. Met behulp van landelijke inkomensnormen, landelijke toeslagen en informatie over gemeentelijke regelingen is per huishoudtype het inkomen bepaald. Voor de vaste uitgaven is uitgegaan van cijfers en normen van het Nibud². Voor andere uitgaven is waar mogelijk gebruikgemaakt van lokale tarieven (zoals huur en waterschapsbelasting). Tenslotte worden de gemeentelijke regelingen omgezet in een maandbedrag. Op die manier ontstaat per huishoudtype een overzicht van de inkomsten en uitgaven per maand.

Leeswijzer

Na de samenvatting waarin de belangrijkste kenmerken van de minimapopulatie visueel worden weergegeven, worden de belangrijkste ontwikkelingen beschreven in de samenvattende analyse. In de daaropvolgende hoofdstukken wordt de minimapopulatie in kaart gebracht, evenals de overlap met de Wmo en schuldhulpverlening. In hoofdstuk 5 komen de inkomenseffecten van zowel de landelijke als de lokale inkomensondersteunende regelingen (zoals die in 2020 gelden) aan bod.

In de bijlagen staan de onderzoeksmethodieken Armoedemonitor en Inkomens Effectrapportage verder uitgeschreven. Daarnaast wordt een aantal achterliggende cijfers weergegeven: kenmerken van alle huishoudens en kinderen, minima tot 100 procent Wsm en aantal huishoudens met een bijstandsuitkering per minimaregeling. Tevens worden de financiële maandoverzichten per huishoudtype weergegeven. Alle landelijke cijfers zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en vergelijking met andere gemeenten wordt gedaan op basis van ervaringscijfers van KWIZ.

² Het Nationaal instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting die informeert en adviseert over financiën van huishoudens.

MINIMA IN ALKMAAR

Aantal minimahuishoudens

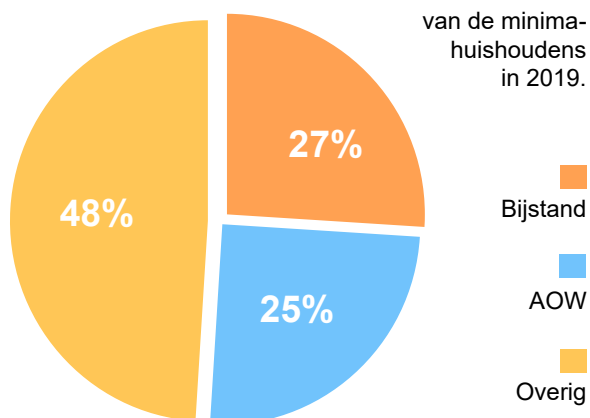
13%

van de huishoudens hebben een inkomen tot 120% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm), dit zijn **6.653** huishoudens.

Inkomensbron

Inkomensbronnen van de minima-huishoudens in 2019.

Bijstand

Aantal minimahuishoudens met een bijstandsuitkering in 2019.

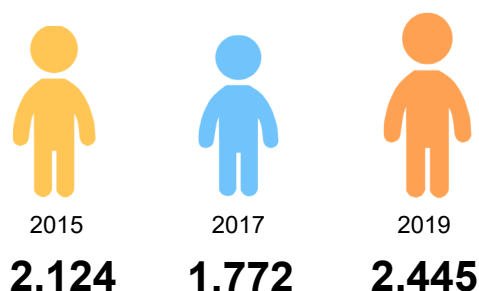

Minimakinderen

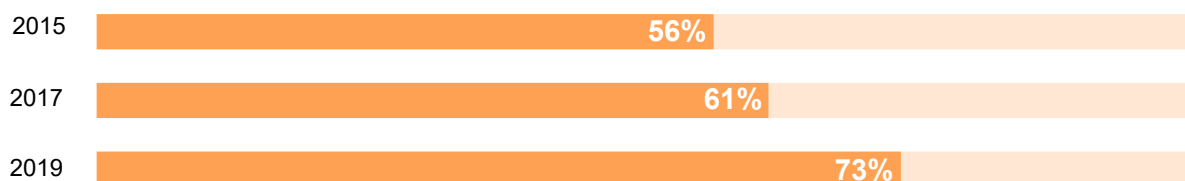

12%

van alle kinderen tot 18 jaar groeit op in een huishouden met een inkomen tot 120% Wsm, dit zijn **2.445** kinderen.

Langdurige minima

In 2019 heeft 73% van alle minima al 3 jaar of langer een inkomen tot 120% Wsm. In 2015 was dit 56%.

Wijken

25%

van alle huishoudens in **Overdie** heeft een inkomen tot 120% Wsm. Dit aandeel is hoger dan gemiddeld in de gemeente. Ook in De Mare (16%) en Huiswaard (14%) is het aandeel minima hoger dan gemiddeld in de gemeente.

Niet-westerse achtergrond

36%

van alle huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond heeft een inkomen tot 120% Wsm.

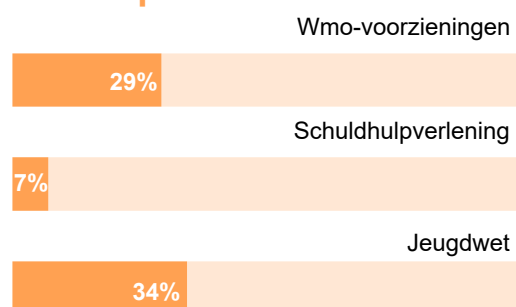
Eenoudergezinnen

27%

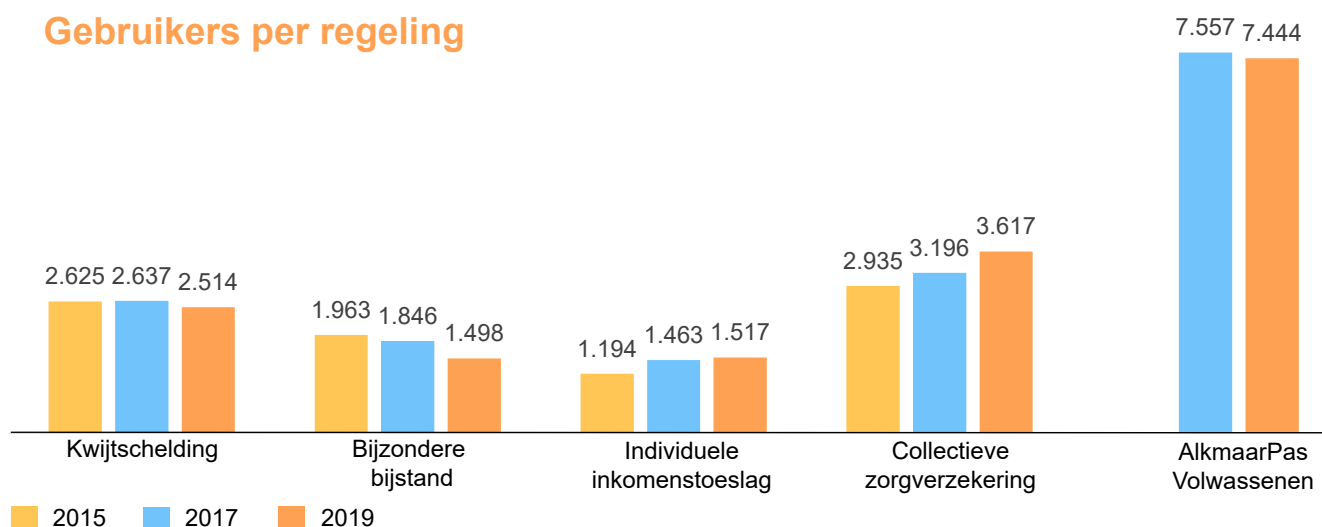

van de eenoudergezinnen (op huishoudniveau) heeft een inkomen tot 120% Wsm. Kinderen in een eenoudergezin groeien ruim drie keer zo vaak op in een minima-huishouden als kinderen in een twee-oudergezin.

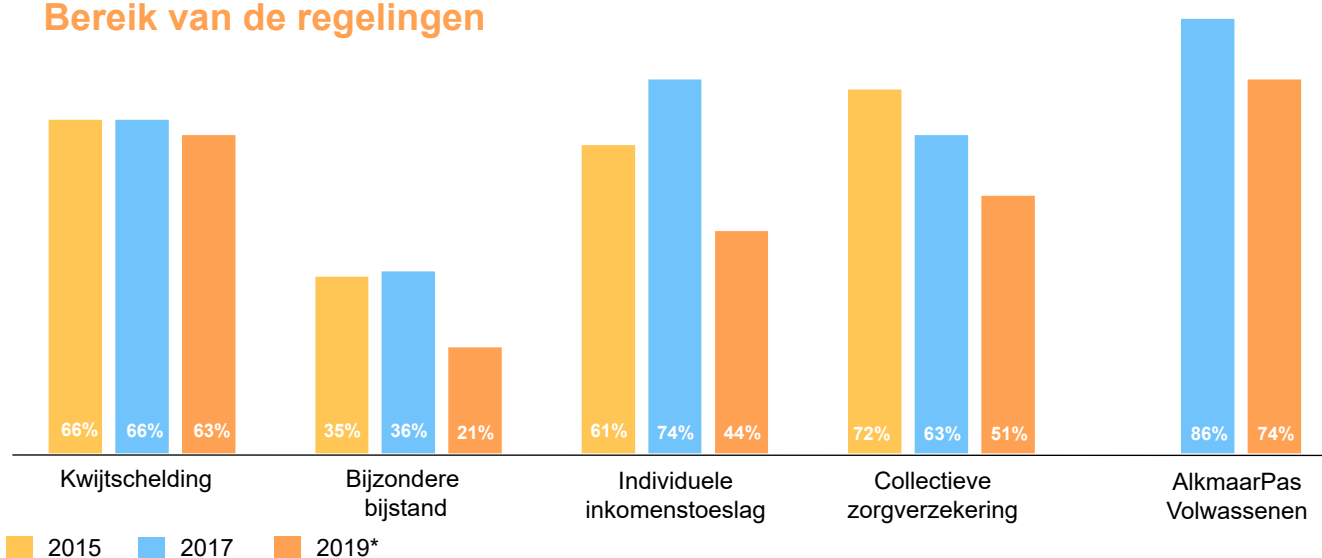
Minimaproblematiek

Gebruikers per regeling

Bereik van de regelingen

*In 2019 wordt het gebruik van de regeling afgezet tegen de totale (geschatte) doelgroep. In 2015 en 2017 werd het gebruik afgezet tegen de doelgroep die de gemeente in beeld had. Hierdoor valt het bereik in 2019 relatief iets lager uit.

Samenvatting

In deze samenvatting staat een aantal kenmerken van de minimapopulatie op 31 december 2019 (huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm) en vergelijken we deze doelgroep voor het minimabeleid met de doelgroep in 2015 en 2017. Daarnaast beschrijven we de effecten van het lokale en landelijke beleid op de inkomens van minima.

S1.1 Bevindingen Armoedemonitor

Ontwikkeling minimahuishoudens

Op 31 december 2019 heeft de gemeente 6.653 huishoudens³ met een inkomen tot 120 procent Wsm in beeld. Samen vormen zij 12,9 procent van alle huishoudens in de gemeente Alkmaar. Dat is een stijging ten opzichte van 2015 (5.689 minimahuishoudens; 11,3 procent) en 2017⁴ (5.107 minimahuishoudens; 10,1 procent). Dit komt door een stijging van het aantal minima met een inkomen tussen 100 en 120 procent Wsm. Ten opzichte van 2017 is deze groep in 2019 meer dan verdubbeld (+ 1.712 huishoudens). Dit komt met name door een enorme stijging van het aantal minimahuishoudens met een andersoortig inkomen; van 1.707 huishoudens in 2017 naar 3.164 huishoudens in 2019. Het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering is juist gedaald (van 2.046 naar 1.815) waar het ook het totaal aantal minimahuishoudens met een inkomen tot 100 procent Wsm in de laatste twee jaar iets is afgenomen.

Het aandeel van 12,9 procent minimahuishoudens ligt iets hoger dan het gemiddelde dat we bij andere gemeenten met meer dan 100.000 inwoners zien (11 à 12 procent). De totale populatie minimahuishoudens op basis van door ons bewerkte CBS-gegevens schatten we op 7.100 huishoudens (*exclusief* geheime adressen). Dit houdt in dat we dit onderzoek door bestandskoppelingen (naar schatting) 94 procent gedetailleerd in beeld kunnen krijgen.

Doelgroepen in beeld

Ruim de helft (58 procent) van de minimahuishoudens is alleenstaand. Ook in andere gemeenten vormen alleenstaanden veruit de grootste groep minimahuishoudens. Naar leeftijd is de grootste groep tussen de 45 jaar en de AOW-leeftijd en uitgesplitst naar herkomst heeft 55 procent een Nederlandse achtergrond en 33 procent een niet-westerse migratieachtergrond. Tenslotte woont 18 procent van de minimapopulatie in De Mare en 15 procent in Overdie.

Eenoudergezinnen met kinderen tot 18 jaar hebben vaker een minimuminkomen dan andere huishoudtypen; 27 procent van alle 2.315 eenoudergezinnen in de gemeente heeft een inkomen tot 120 procent Wsm (dat zijn 631 huishoudens). Daarnaast zijn huishoudens tot 27 jaar relatief vaker minima dan huishoudens van 27 jaar en ouder. Naar herkomst zijn huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond oververtegenwoordigd onder minima; 36 procent van alle huishoudens met een dergelijke achtergrond heeft een inkomen tot 120 procent Wsm (2.234 huishoudens). Dit ligt hoger dan het gemiddelde dat we bij andere gemeenten zien, ongeveer 30 procent. Onder huishoudens met een Nederlandse achtergrond is 9 procent minima. Tenslotte hebben huishoudens in Overdie het vaakst een minimuminkomen; één op de vier huishoudens in Overdie heeft een minimuminkomen.

³ Volgens het CBS zijn er op de peildatum van het onderzoek 2.150 huishoudens met een bijstandsuitkering, dat betekent dat er (minstens) 416 minima zijn met een geheim adres die in deze rapportage ontbreken.

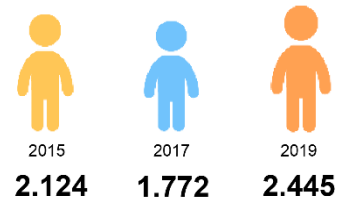
⁴ In 2017 hadden we niet de beschikking over een bestand van de AlkmaarPas. In 2019 is er wel een bestand van de AlkmaarPas aangeleverd en zodoende hebben we hier tijdens de analyses gebruik van kunnen maken. In 2019 komen er ongeveer 2.000 huishoudens naar voren die gebruik hebben gemaakt van de AlkmaarPas en een minimuminkomen hebben. Hierdoor heeft de gemeente meer minimahuishoudens in beeld dan in 2017.

Langdurige minima

73 procent (4.849 huishoudens) van alle minimahuishoudens heeft al drie jaar of langer een inkomen tot maximaal 120 procent Wsm, 10 procent is het afgelopen jaar 'ingestroomd' in de minimapopulatie (701 huishoudens). Ten opzichte van 2015 en 2017 is de groep langdurige minima aanzienlijk groter geworden (2015: 56 procent, 2017: 61 procent). Ook in andere gemeenten stijgt het aantal langdurige minima de laatste jaren. Onder bijstandsgerechtigden is 82 procent langdurig afhankelijk van een minimuminkomen. Verder zijn alleenstaanden vaker dan andere huishoudtypen langdurig minima (respectievelijk: 77 procent). Eenoudergezinnen zijn juist minder vaak dan gemiddeld langdurig afhankelijk van een minimuminkomen (69 procent).

Minimakinderen

Op 31 december 2019 heeft de gemeente Alkmaar 2.445 minimakinderen tot 18 jaar in beeld, zij vormen 12 procent van alle kinderen in de gemeente. Dit is een stijging ten opzichte van 2015 (2.124 kinderen; 10,2 procent) en 2017 (1.772 kinderen; 8,7 procent). Het aandeel minimakinderen is gestegen, maar ligt nog net onder het gemiddelde bij andere gemeenten van vergelijkbare grootte. Naar schatting groeien in totaal 2.750 kinderen tot 18 jaar op in een minimahuishouden, de gemeente heeft daarvan dus 89 procent in beeld. Dit is 13,5 procent van alle kinderen in de gemeente. Dit ligt onder het gemiddelde van 14 à 15 procent in andere gemeenten.

De stijging van het aantal minimakinderen komt door een forse toename van het aantal minimakinderen dat opgroeit in een huishouden met een andersoortig inkomen: 59 procent van de minimakinderen in 2019 (tegenover 43 procent in 2015 en 38 procent in 2017). Het aandeel en aantal minimakinderen in een bijstandsgezin is juist gedaald. Deze ontwikkelingen sluiten aan bij het beeld van alle minimahuishoudens.

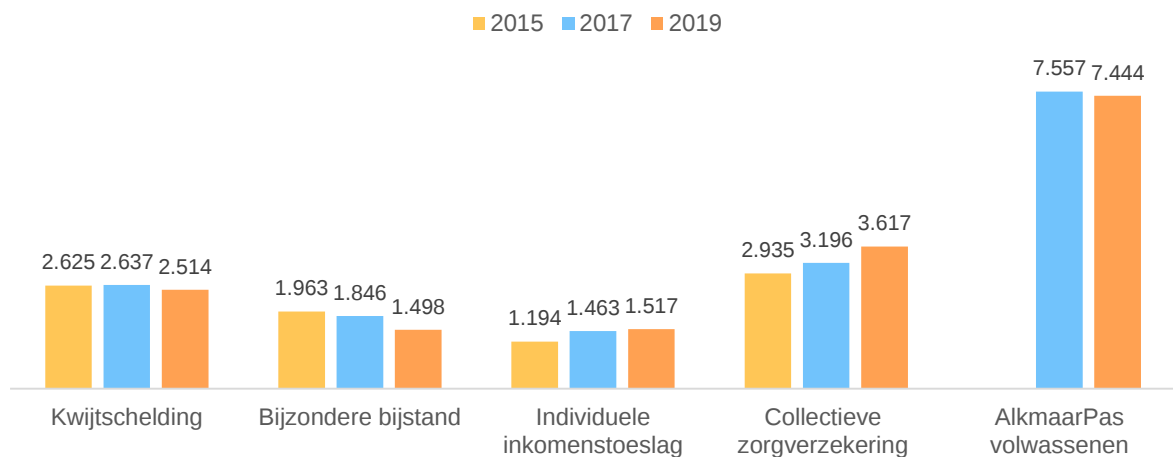
Kinderen uit eenoudergezinnen zijn oververtegenwoordigd: 29 procent van alle kinderen in de gemeente die opgroeien in een huishouden met één ouder woont in een minimahuishouden. Dat is bijna vier keer zo vaak als kinderen uit een gezin met twee ouders, daarvan woont 8 procent in een minimahuishouden. Ook kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond hebben meer kans op armoede: 37 procent van alle kinderen met een dergelijke achtergrond woont in een minimahuishouden, tegenover 6 procent van alle kinderen met een Nederlandse achtergrond. Tenslotte is in Overdie het aandeel minimakinderen hoger dan in de andere woongebieden. Eén op de drie kinderen in Overdie groeit op in een minimahuishouden.

Regelingen

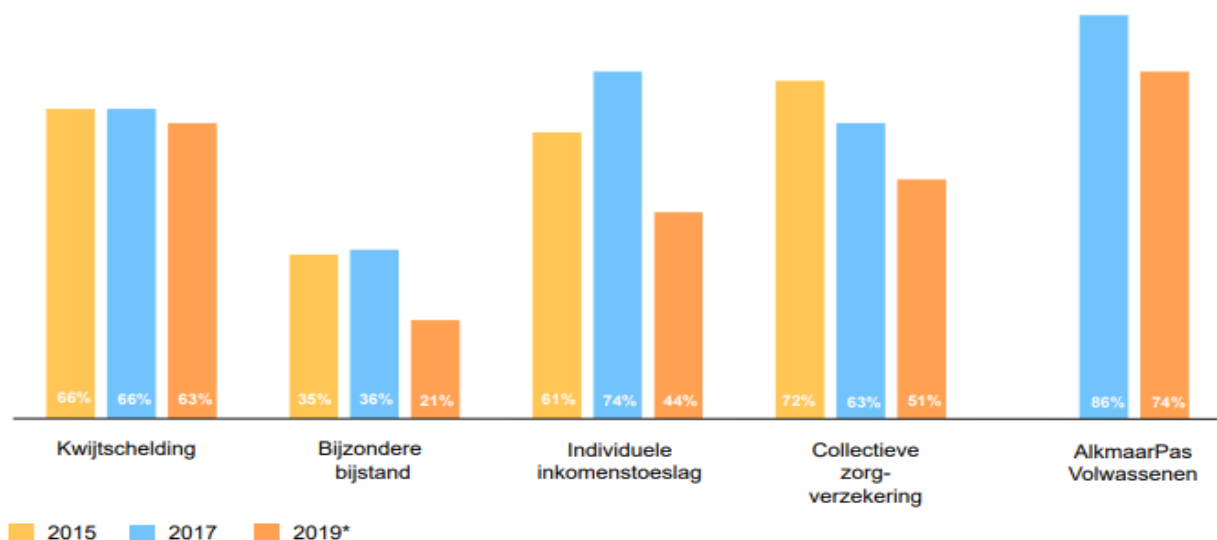
In de volgende figuur staat het gebruik (aantal gebruikers per jaar) van 2015, 2017 en 2019. Daarna volgt het bereik per regeling⁵. Dit is het gebruik van de regeling, afgezet tegen de totale (geschatte) doelgroep. In 2015 en 2017 werd het gebruik afgezet tegen de doelgroep die de gemeente in beeld had. Logischerwijs ligt het bereik verhoudingsgewijs in 2019 iets lager, doordat er nu meer huishoudens in de doelgroep worden meegenomen. Dit heeft uiteraard ook invloed op de vergelijking met voorgaande jaren.

⁵ Het Jeugdfonds sport en cultuur, de Computerregeling en de vergoeding eigen bijdrage schoolfonds ontbreken in deze figuur, omdat het bereik (Jeugdfonds en de Computerregeling) of het gebruik (schoolfonds) niet kunnen worden vastgesteld op basis van de voor dit onderzoek aangeleverde bestanden.

Aantal gebruikers regelingen

Bereik regelingen

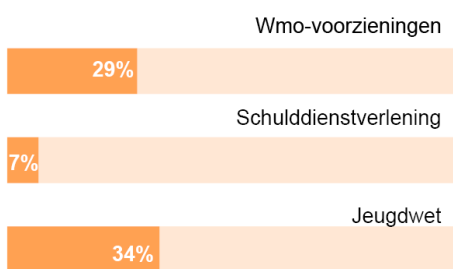

*In 2019 wordt het gebruik van de regeling afgezet tegen de totale (geschatte) doelgroep. In 2015 en 2017 werd het gebruik afgezet tegen de doelgroep die de gemeente in beeld had. Hierdoor valt het bereik in 2019 relatief iets lager uit.

- In 2019 hebben 2.514 huishoudens gebruikgemaakt van de kwijtschelding voor de gemeentelijke belastingen. Dit betekent dat 63 procent van de doelgroep gebruik heeft gemaakt van deze regeling. Dit ligt wat lager dan het gemiddelde van 70 à 75 procent dat we bij andere gemeenten vinden. Het aantal gebruikers is iets gedaald ten opzichte van 2015 en 2017.
- In 2019 hebben 1.498 huishoudens een of meerdere keren een verstrekking gekregen vanuit de bijzondere bijstand (samen kregen zij 19.064 verstrekkingen⁶). De meeste verstrekkingen zijn gedaan in het kader van rechtsbijstand, gevolgd door bewindvoering. Deze 1.498 gebruikers vormen 21 procent van alle huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm. Het bereik ligt daarmee in lijn met het gemiddelde bereik van 20 à 25 procent dat we bij andere gemeenten zien. Het gebruik van de bijzondere bijstand en het bereik onder de doelgroep is gedaald ten opzichte van 2015 en 2017.

⁶ Het totaal van 19.064 verstrekkingen voor de bijzondere bijstand bevat ook maandelijkse vergoedingen voor de bewindvoeringskosten.

- In 2019 hebben 1.517 huishoudens gebruikgemaakt van de individuele inkomenstoeslag, een bereik van 44 procent van de doelgroep. Dat ligt onder het gemiddelde van 50 procent dat we in veel andere gemeenten zien. Het aantal huishoudens dat van de regeling gebruik heeft gemaakt is in de periode 2015 – 2019 gestegen van 1.194 huishoudens in 2015 naar 1.517 huishoudens in 2019. Gezien de toename van aantal langdurige minima is dit ook logisch.
- In 2019 hebben 3.617 huishoudens gebruik gemaakt van de collectieve zorgverzekering, een bereik van 51 procent. Ongeveer 95 procent van de verzekerden maakt gebruik van het meest uitgebreide pakket 'Compleet'. In andere gemeenten is een gemiddeld bereik tussen 30 en 40 procent gangbaar. Het bereik in de gemeente Alkmaar ligt hier dus boven. Ruim een derde (35 procent) van de huishoudens die gebruikmaken van de collectieve zorgverzekering krijgt ook ondersteuning vanuit de Wmo.
- In 2019 hebben 7.444 volwassenen gebruikgemaakt van de AlkmaarPas, een bereik van 74 procent onder de doelgroep. Het bereik is ten opzichte van 2017 (86 procent) gedaald. In andere gemeenten is een bereik tussen de 40 en 45 procent voor een dergelijke participatieregeling voor volwassenen gebruikelijk. Het bereik in de gemeente Alkmaar ligt hier dus ver boven. Daarnaast hebben 1.807 kinderen gebruikgemaakt van de AlkmaarPas, een bereik van 66 procent van alle minimakinderen. Kinderen krijgen ambtshalve een AlkmaarPas, zodra hun ouders een AlkmaarPas ontvangen.
- In 2019 hebben 223 kinderen gebruikgemaakt van het Jeugdfonds Sport en Cultuur; 171 kinderen hebben de vergoeding gebruikt voor sport en 52 kinderen voor cultuur. Het aantal kinderen dat gebruik heeft gemaakt van het Jeugdfonds Sport en Cultuur is nagenoeg gelijk gebleven aan 2017 (236 kinderen). De AlkmaarPas is aangemerkt als voorliggende voorziening, mocht dit niet toereikend genoeg zijn, dan kunnen minima gebruikmaken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Om deze reden kan er geen doelgroep worden vastgesteld en geen bereik worden berekend.
- In 2019 hebben 91 huishoudens gebruikgemaakt van de computerregeling, in 2017 waren dit 42 huishoudens. De doelgroep kan niet worden vastgesteld, omdat huishoudens niet ieder jaar gebruik kunnen maken van de regeling.
- In 2019 zijn er 1.811 verstrekkingen voor de vergoeding eigen bijdrage schoolfonds gedaan. We kunnen het aantal unieke personen en huishoudens die gebruik hebben gemaakt van deze regeling niet weergeven, omdat we geen bestand hebben van deze regeling. Het aantal verstrekkingen is ten opzichte van 2017 gelijk gebleven (1.900 verstrekkingen).

Meervoudige problematiek

Een deel van de minimahuishoudens heeft ook andere ondersteuningsvragen: 29 procent heeft een of meerdere Wmo-voorzieningen, 7 procent is in beeld bij de schuldhulpverlening en 34 procent van de minimahuishoudens met kinderen heeft een of meerdere kinderen met een voorziening vanuit de Jeugdwet. Huishoudens in de gemeente die geen minimuminkomen hebben, maken minder gebruik van een of meer van deze voorzieningen. Bij andere

gemeenten zien we een gemiddelde overlap van 25 tot 30 procent met Wmo, 10 tot 15 procent met de schuldhulpverlening en 20 tot 25 procent met de Jeugdwet (op huishoudniveau). Vooral de overlap met Jeugdwet is in de gemeente Alkmaar dus groot onder minimahuishoudens, relatief veel minimagezinnen krijgen dus ook hulp vanuit de Jeugdwet. Ook het totaal aantal kinderen in de Jeugdwet is in de gemeente hoger dan landelijk (20 procent van alle kinderen in de gemeente Alkmaar heeft een voorziening vanuit de Jeugdwet, tegenover 10 procent landelijk).

S1.2 Bevindingen Inkomenseffect Rapportage

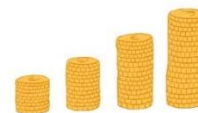
Financieel effect

Het bedrag dat minima aan toeslagen vanuit het Rijk kunnen ontvangen is veel hoger dan het bedrag dat ze uit gemeentelijke regelingen kunnen ontvangen. Financieel gezien is de invloed van de gemeente daarom kleiner dan die van het Rijk. De bijdrage vanuit het Rijk neemt voor de meeste huishoudens geleidelijk af bij ieder hoger inkomen. Het recht op de minimaregelingen van de gemeente (behalve de kwijtschelding gemeentelijke belastingen) vervalt bij een inkomen boven 120 procent Wsm.

Het bedrag uit de gemeentelijke regelingen zorgt ervoor dat huishoudens maandelijks meer ruimte overhouden voor het doen van vrije bestedingen. Dit geldt met name voor paren (zowel met als zonder kinderen) met een bijstandsuitkering. Zonder de gemeentelijke regelingen zouden zij een relatief klein budget voor vrije bestedingen overhouden. Het bedrag dat hiervoor wordt overgehouden verschilt wel aanzienlijk per huishoudtype en per inkomensniveau. Alleenstaande ouders houden bij elk inkomensniveau het grootste bedrag over voor vrije besteding.

Werken vanuit de bijstand loont

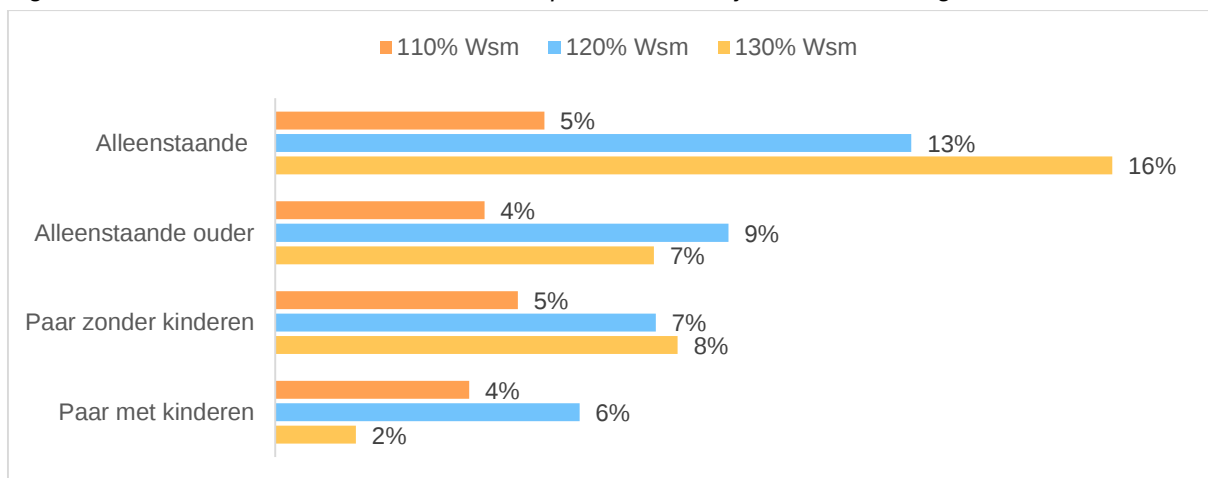
Werken loont: wanneer huishoudens in Alkmaar vanuit de bijstand gaan werken tegen een loon gelijk aan 110, 120 of 130 procent Wsm gaan zij er in totaal inkomen altijd op vooruit ten opzichte van de bijstandssituatie. Het totaal inkomen bestaat uit het netto-inkomen (inclusief vakantietoeslag), landelijke toeslagen en de gemeentelijke regelingen. Deze vooruitgang in totaal inkomen is echter niet evenredig met de vooruitgang in loon. Landelijke toeslagen lopen terug en het recht op gemeentelijke regelingen vervalt. Voor huishoudens met kinderen heeft dit tot gevolg dat zij bij een lager loon soms toch een hoger totaal inkomen hebben dan bij een hoger loon.

Alleenstaanden en paren zonder kinderen gaan er bij iedere vooruitgang in loon (tot 130 procent Wsm) ook in totaal inkomen telkens op vooruit. Voor deze huishoudens leidt een hoger loon dus altijd tot een hoger inkomen. Alleenstaanden gaan er bij ieder hoger inkomen ten opzichte van de bijstandssituatie (relatief) het meest van alle huishoudtypen op vooruit. Werken is dus financieel gezien het meest aantrekkelijk voor alleenstaanden.

Voor huishoudens met kinderen is de situatie anders: alleenstaande ouders hebben bij een loon van 120 procent Wsm een hoger totaal inkomen dan bij een loon van 130 procent Wsm. Paren met kinderen hebben bij een loon gelijk aan 110 en 120 procent Wsm meer totaal inkomen dan bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm. Bij 130 procent Wsm is het verschil met de bijstand slechts enkele tientallen euro's.

Figuur S1.1 Groei in totaal inkomen t.o.v. 100 procent Wsm bij werkaanvaarding⁷

⁷ De percentages in de grafiek zijn (voor de leesbaarheid) afgerond op hele getallen. Daarom zijn niet alle staven met dezelfde percentages even groot.

S1.3 Conclusies

- Het aantal minimahuishoudens dat de gemeente in beeld heeft is in de periode 2015 – 2019 gestegen van 5.689 huishoudens in 2015 naar 6.653 huishoudens in 2019. Dit komt door een stijging van het aantal huishoudens met een inkomen tussen 100 en 120 procent Wsm, het aantal bijstandsgerechtigden is juist afgenomen;
- De minimapopulatie bestaat voor een groot deel uit mensen met een andersoortig inkomen (geen bijstand of AOW, maar bijvoorbeeld WW of een kleine baan);
- 73 procent van de minimapopulatie is al 3 jaar of langer afhankelijk van een minimuminkomen, een flinke stijging ten opzichte van 2015 (56 procent). Het is dus moeilijk(er) voor mensen om uit te stromen. Ook in andere gemeenten stijgt het aantal (en aandeel) langdurige minima;
- Eenoudergezinnen, minima met een niet-westerse migratieachtergrond en huishoudens in Overdie en De Mare hebben meer kans op armoede;
- Het aantal minimakinderen is eveneens in de periode 2015 – 2019 gestegen. In 2019 heeft de gemeente 2.445 kinderen tot 18 jaar die opgroeien in een huishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm in beeld, 12 procent van alle kinderen;
- Het aandeel minimakinderen ligt lager dan het aandeel minimahuishoudens. Dit is opvallend, in veel gemeenten zien we het tegenovergestelde. De gemeente Alkmaar heeft relatief gezien weinig minimakinderen;
- Eén op de drie kinderen in Overdie groeit op in een minimahuishouden. Ook kinderen die opgroeien in een eenoudergezin en kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond groeien vaker dan gemiddeld op in een minimahuishouden;
- De gemeente biedt een vrij uitgebreid pakket aan minimaregelingen en de meeste regelingen hebben een goed bereik onder de doelgroep. Ook het aantal regelingen dat minimahuishoudens gebruik (cumulatief gebruik) is goed te noemen, met name van de regelingen voor volwassenen. Wel zit er verschil tussen de huishoudens, zo blijft het gebruik van regelingen wat achter onder minima met een Nederlandse achtergrond en minima met de AOW-leeftijd en huishoudens jonger dan 27 jaar.
- De collectieve zorgverzekering biedt twee pakketten aan, maar 94 procent van de minima is verzekerd via het meest uitgebreide pakket waarin ook het eigen risico wordt vergoed. Het goedkopere en minder uitgebreide pakket lijkt minder aan te sluiten bij de wensen van de doelgroep. Daarnaast is de overlap met de Wmo hoog, 35 procent van de gebruikers van de collectieve zorgverzekering maakt ook gebruik van de Wmo. Veel minima lijken hoge zorgkosten te hebben;
- Werken vanuit de bijstand loont financieel gezien, maar minima met kinderen hebben bij een inkomen gelijk aan 120 procent Wsm meer aan totaal inkomen dan bij een inkomen gelijk aan 130 procent Wsm.

1. Minima in beeld

De gemeente Alkmaar hanteert voor het minimabeleid in beginsel een bovengrens van 120 procent van het Wettelijk sociaal minimum. In dit hoofdstuk beschrijven we de kenmerken en ontwikkelingen van deze doelgroep.

1.1. Gemeente heeft naar schatting 94 procent van de doelgroep in beeld

De Armoedemonitor brengt de minimahuishoudens in kaart op basis van bestanden van diverse registraties waarin minima voorkomen. Minima die in geen enkele registratie voorkomen, en die dus van geen enkele regeling of voorziening voor inwoners met een laag inkomen gebruikmaken, ontbreken daardoor in de Armoedemonitor. De gemeente heeft deze minima zelf ook niet in beeld (ze maken immers nergens gebruik van).

Met behulp van de KWIZ Index hebben we een schatting gemaakt van de *totale* minimapopulatie in de gemeente. Deze Index is gebaseerd op ervaringscijfers van KWIZ, geëxtrapoleerde CBS-gegevens en gemeentelijke gebruikscijfers.

Naar schatting hebben 4.000 huishoudens in de gemeente een inkomen tot 100 procent Wsm en in totaal 7.100 huishoudens een inkomen tot 120 procent Wsm. Dat is 13,8 procent van alle huishoudens in de gemeente en dat ligt iets hoger dan het gemiddelde aandeel minima van 11 à 12 procent in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners.

De gemeente heeft 6.653 minima met een inkomen tot 120 procent Wsm in beeld (vanaf paragraaf 1.2 gaan we nader op deze groep in), dat is 94 procent van alle (geschatte) minima. Er zijn 447 minimahuishoudens niet in beeld, omdat deze groep van geen enkele regeling gebruik maakt. Dit is *exclusief* de inwoners van de gemeente die een geheim adres hebben aangevraagd; zij ontbreken in de aangeleverde BRP en dientengevolge ook in de minimabepaling.

Tabel 1.1.1 Schatting aantal minima tot 120 procent Wsm

Inkomenspercentage t.o.v. Wsm	In beeld in Armoedemonitor	Schatting totaal aantal minima
Tot 100%	3.804	4.000
Tot 120%	6.653 ⁸	7.100

Tabel 1.1.2 Schatting inkomensbronnen alle minima

Inkomenspercentage t.o.v. Wsm	Aantal	%
Participatiewet	1815	25%
AOW	1700	24%
WW-ontvangers	700	10%
Arbeidsongeschikten	1185	17%
Inkomen uit arbeid	1200	17%
Inkomen uit eigen onderneming	500	7%
Totaal	7.100	100%

In de rest van dit hoofdstuk gaan we in op de minimahuishoudens die de gemeente in beeld heeft: 6.653 huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm.

⁸ Volgens het CBS zijn er op de peildatum van het onderzoek 2.150 huishoudens met een bijstandsuitkering, dat betekent dat er (minstens) 416 minima zijn met een geheim adres die in deze rapportage ontbreken.

1.2. Aantal minimahuishoudens dat in beeld is flink gestegen

Tussen 2015 en 2019 fluctueert het aantal minimahuishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm: tussen 2015 en 2017⁹ daalde dit aantal, maar tussen 2017 en 2019 is het aantal minima fors gestegen naar 6.653 huishoudens op 31 december 2019. Deze 6.653 minimahuishoudens vormen 12,9 procent van alle huishoudens in de gemeente Alkmaar. Gemiddeld zien we in andere gemeenten (van vergelijkbare grootte) een aandeel van ongeveer 11 à 12 procent.

De toename van het aantal minimahuishoudens komt door een stijging van het aantal minima met een inkomen tussen 100 en 120 procent Wsm. Ten opzichte van 2017 is deze groep in 2019 meer dan verdubbeld (+ 1.712 huishoudens). Dit komt met name door een enorme stijging van het aantal minimahuishoudens met een andersoortig inkomen. Het totaal aantal minimahuishoudens met een overig inkomen (met een inkomen tot 120 procent Wsm) is gestegen van 1.707 huishoudens in 2017 naar 3.164 huishoudens in 2019. Een andersoortig inkomen kan een inkomen zijn uit de WW of een kleine (bij-)baan. Het aandeel minimahuishoudens met een andersoortig inkomen (dat de gemeente in beeld heeft) is bovengemiddeld hoog. Bij andere gemeenten vormt deze groep gemiddeld 30 procent van de minimapopulatie, in de gemeente Alkmaar is dit 48 procent.

Het aantal huishoudens met een inkomen tot 100 procent Wsm daalt juist sinds 2015. Dat komt met name door een afname van het aantal bijstandsgerechtigden, een trend die ook landelijk speelt (hoewel de verwachting is dat het aantal bijstandsuitkeringen door de coronacrisis weer zal toenemen). In vier jaar tijd is dit met 304 huishoudens gedaald. In 2019 vormen de 1.815 huishoudens met een bijstandsuitkering 27 procent van de totale minimapopulatie. Gemiddeld vormen bijstandsgerechtigden in andere gemeenten 45 tot 50 procent van de minimapopulatie.

Tabel 1.2.1 Huishoudens naar inkomen in Alkmaar

Inkomenspercentage t.o.v. Wsm	2015		2017		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Tot 100%	3.974	7,9%	3.970	7,9%	3.804	7,4%
100% tot 120%	1.715	3,5%	1.137	2,3%	2.849	5,5%
Subtotaal	5.689	11,3%	5.107	10,1%	6.653	12,9%
Overig	44.757	88,7%	45.314	89,9%	44.850	87,1%
Totaal	50.446	100%	50.421	100%	51.503	100%

Tabel 1.2.2 Inkomensbron minima, inkomen tot 120% Wsm

Inkomensbron	2015		2017		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Participatiewet	2.119	37%	2.046	40%	1.815	27%
AOW	1.506	27%	1.354	27%	1.674	25%
Ander inkomen	2.064	36%	1.707	33%	3.164	48%
Totaal	5.689	100%	5.107	100%	6.653	100%

⁹ In 2017 hadden we niet de beschikking over een bestand van de AlkmaarPas. In 2019 is er wel een bestand van de AlkmaarPas aangeleverd en zodoende hebben we hier tijdens de analyses gebruik van kunnen maken. In 2019 komen er ongeveer 2.000 huishoudens naar voren die gebruik hebben gemaakt van de AlkmaarPas en een minimuminkomen hebben. Hierdoor heeft de gemeente meer minimahuishoudens in beeld dan in 2017.

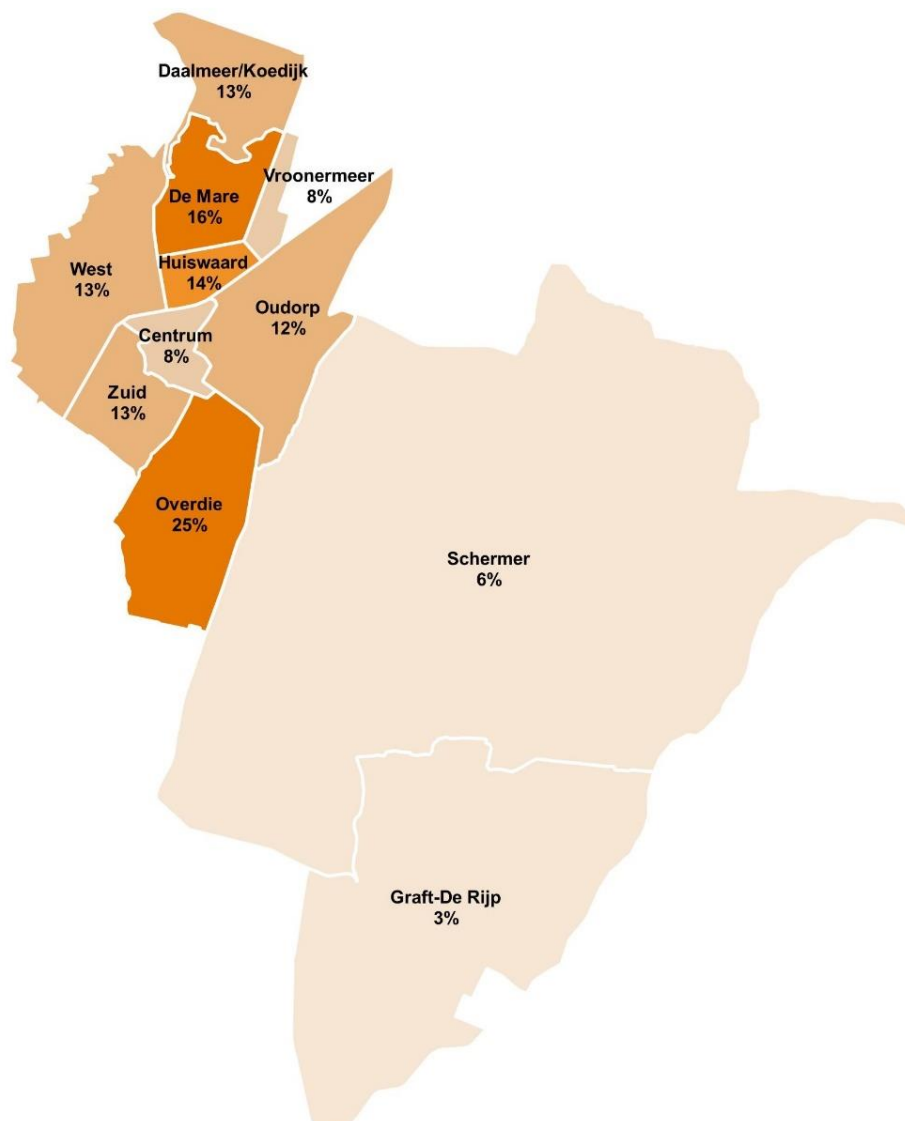
1.2.2. Verdeling naar kenmerk grotendeels gelijk gebleven

Alleenstaanden vormen met 58 procent de grootste groep onder de minimahuishoudens (3.890 huishoudens). Minimahuishoudens met thuiswonende kinderen tot 18 jaar vormen 21 procent van de doelgroep (1.375 huishoudens). Ten opzichte van 2017 is het aandeel alleenstaanden iets afgenomen. Het aandeel alleenstaande minima is in de gemeente Alkmaar iets hoger dan in de meeste andere gemeenten (gemiddeld 50 tot 55 procent) terwijl het aandeel minimagezinnen juist wat lager ligt (gemiddeld in andere gemeenten; 25 tot 30 procent).

Naar leeftijd vormen minima tussen de 45 jaar en de AOW-leeftijd de grootste groep (41 procent, 2.700 huishoudens). Ten opzichte van 2015 en 2017 is deze groep het meest gegroeid. Het aandeel AOW'ers is daarentegen afgenomen. Naar herkomst variëren de aandelen minima met een migratieachtergrond wat tussen de jaren, maar in alle jaren heeft meer dan de helft een Nederlandse achtergrond (in 2019: 55 procent, daarnaast heeft 33 procent een niet-westerse migratieachtergrond en 12 procent een westerse migratieachtergrond). Tenslotte wonen de meeste minimahuishoudens in De Mare (18 procent, 1.210 huishoudens) en Overdie (15 procent, 960 huishoudens). De verdeling naar de verschillende woongebieden is ten opzichte van 2015 en 2017 nagenoeg gelijk gebleven.

Gemiddeld gezien hebben eenoudergezinnen en huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond vaker dan andere huishoudens een inkomen tot 120 procent Wsm (zie laatste kolom "Aandeel minima t.o.v. alle huishoudens"). Van alle 2.315 eenoudergezinnen (zie bijlage 2) in de gemeente Alkmaar, heeft 27 procent (631 huishoudens) een minimuminkomen. Van alle huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond heeft 36 procent een inkomen tot 120 procent Wsm. Huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond hebben vier keer zoveel kans op armoede dan huishoudens met een Nederlandse achtergrond (9 procent). Tenslotte heeft een kwart van alle huishoudens in Overdie een minimuminkomen. Ook in De Mare is het aandeel minima hoger dan gemiddeld: 16 procent.

Figuur 1.2.1. Relatief aandeel minimahuishoudens per wijk tot 120% Wsm

Verdeling naar kenmerken

In de volgende tabel staat de verdeling naar diverse kenmerken. We vergelijken de minimapopulatie met alle huishoudens in de gemeente om zo per kenmerk het aandeel minima te kunnen weergeven (in de kolom 'Aandeel minima t.o.v. alle huish.').

Tabel 1.2.3 Kenmerken minima, inkomen tot 120% Wsm

Categorie	2015	2017	2019 Aantal	%	Aandeel minima t.o.v. alle huish.
Huishoudtype					
Alleenstaand	59%	62%	3.890	58%	19%
Eenoudergezin	12%	10%	631	10%	27%
Meerpers zonder kinderen	19%	18%	1.388	21%	7%
Meerpers met kinderen	10%	10%	744	11%	8%
Totaal	100%	100%	6.653	100%	13%
Leeftijdscategorie					
Tot 27 jaar	6%	7%	441	7%	18%
27 tot 45 jaar	29%	27%	1.838	27%	13%
45 tot AOW-leeftijd	39%	40%	2.700	41%	13%
AOW-leeftijd	27%	26%	1.674	25%	11%
Totaal	100%	100%	6.653	100%	13%
Herkomst					
Nederlandse achtergrond	56%	54%	3.643	55%	9%
Westerse migratieachtergrond	12%	8%	776	12%	13%
Niet-westerse migratieachtergrond	32%	38%	2.234	33%	36%
Totaal	100%	100%	6.653	100%	13%
Woongebied					
West	12%	12%	818	12%	13%
Daalmeer/Koedijk	11%	11%	751	11%	13%
De Mare	19%	19%	1.210	18%	16%
Zuid	14%	14%	930	14%	13%
Huiswaard	8%	9%	508	8%	14%
Vroonermere	-	-	122	2%	8%
Centrum	6%	5%	394	6%	8%
Overdie	15%	16%	960	15%	25%
Schermer	2%	2%	128	2%	6%
Oudorp	12%	11%	741	11%	12%
Graft-De Rijp	1%	1%	91	1%	3%
Totaal	100%	100%	6.653	100%	13%

* leeswijzer: van de 6.653 minimahuishoudens die de gemeente in beeld heeft is 58 procent (3.890 huishoudens) alleenstaand. Afgezet tegen alle alleenstaande huishoudens in de gemeente laat de laatste kolom zien dat 19 procent daarvan een minimuminkomen heeft. Onder eenoudergezinnen is dat 27 procent.

1.3. Aandeel en aantal langdurige minima is gestegen

In 2019 behoorden 4.849 minimahuishoudens (73 procent) tot de langdurige minima. Dit zijn minima die drie jaar of langer zijn aangewezen op een inkomen tot 120 procent Wsm. Het aandeel (en aantal) minima is in de periode 2015 – 2019 aanzienlijk gestegen (2015: 56 procent, 2017: 61 procent). Het aandeel 'nieuwe' minima is juist gedaald; in 2019 is 10 procent van de minimapopulatie ingestroomd. Ook in andere gemeenten is het aandeel langdurige minima in de laatste jaren gestegen en is er relatief weinig nieuwe instroom (door de gevolgen van de coronacrisis zal de instroom de komende tijd echter wel weer gaan stijgen). Huishoudens die behoren tot minimadoelgroep komen steeds moeilijker uit de situatie en blijven langdurig een minimuminkomen houden.

De populatie langdurige minima bestaat voor bijna twee derde uit alleenstaanden. Een derde heeft de AOW-leeftijd en 53 procent heeft een Nederlandse achtergrond.

Gemiddeld gezien zijn minima met AOW, alleenstaanden en minimahuishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond vaker langdurig op een minimuminkomen aangewezen dan minima met andere kenmerken (zie de kolom "Aandeel langdurige minima t.o.v. alle minima).

Tabel 1.3.1 Kenmerken langdurige minima, inkomen tot 120% Wsm

Categorie	2015	2017	2019 Aantal	%	Aandeel langdurige minima t.o.v. alle minima
Duur op minimuminkomen					
Tot en met 1 jaar	21%	14%	701	10%	
1 tot en 3 jaar	23%	25%	1.103	17%	
3 jaar en langer	56%	61%	4.849	73%	
Totaal	100%	100%	6.653	100%	
Langdurige minima					
Inkomensbron					
Participatiewet	38%	47%	1.494	31%	82%
AOW	39%	38%	1.601	33%	96%
Ander inkomen	23%	15%	1.754	36%	55%
Totaal	100%	100%	4.849	100%	73%
Huishoudtype					
Alleenstaand	64%	66%	2.993	62%	77%
Eenoudergezin	11%	8%	435	9%	69%
Meerpers zonder kinderen	17%	17%	932	19%	67%
Meerpers met kinderen	8%	9%	489	10%	66%
Totaal	100%	100%	4.849	100%	73%
Leeftijdscategorie					
Tot 27 jaar	1%	3%	179	4%	41%
27 tot 45 jaar	22%	23%	1.215	25%	66%
45 tot AOW-leeftijd	38%	36%	1.854	38%	69%
AOW-leeftijd	39%	38%	1.601	33%	96%
Totaal	100%	100%	4.849	100%	73%
Herkomst					
Nederlandse achtergrond	55%	53%	2.579	53%	71%
Westerse migratieachtergrond	13%	8%	563	12%	73%
Niet-westerse migratieachtergrond	32%	39%	1.707	35%	76%
Totaal	100%	100%	4.849	100%	73%

Overlap langdurige minima met Wmo-voorziening(en)

Van de 4.849 langdurige minima hebben 1.562 huishoudens (32 procent) ook één of meerdere Wmo-voorzieningen. Bijna de helft van deze groep heeft de AOW-gerechtigde leeftijd en 73 procent is alleenstaand. Bijna twee derde heeft een Nederlandse achtergrond en een kwart heeft een niet-westerse migratieachtergrond.

Tabel 1.3.2 Kenmerken langdurige minima met Wmo, inkomen tot 120% Wsm

Categorie	2019	
	Aantal	%
Inkomensbron		
Participatiewet	378	24%
AOW	756	48%
Ander inkomen	428	28%
Totaal	1.562	100%
Huishoudtype		
Alleenstaand	1.133	73%
Eenoudergezin	80	5%
Meerpers zonder kinderen	286	18%
Meerpers met kinderen	63	4%
Totaal	1.562	100%
Leeftijdscategorie		
Tot 27 jaar	43	3%
27 tot 45 jaar	252	16%
45 tot AOW-leeftijd	511	33%
AOW-leeftijd	756	48%
Totaal	1.562	100%
Herkomst		
Nederlandse achtergrond	1.009	64%
Westerse migratieachtergrond	166	11%
Niet-westerse migratieachtergrond	387	25%
Totaal	1.562	100%

2. Minimakinderen tot 18 jaar in beeld

In dit hoofdstuk geven we het aantal kinderen tussen 0 en 18 jaar weer dat opgroeit in een minimahuishouden.

2.1. De gemeente heeft 89 procent van de minimakinderen in beeld

In hoofdstuk 1 is een schatting gegeven van alle minimahuishoudens in de gemeente (op basis van de KWIZ Index). In dit hoofdstuk beginnen we ook met een schatting van *alle* kinderen tot 18 jaar die opgroeien in een minimahuishouden. Dit is ook *exclusief* de kinderen die in een huishouden wonen met een geheim adres. Vervolgens gaan we in op de kenmerken van de minimakinderen die de gemeente (op basis van de bestandskoppeling in de Armoedemonitor) daadwerkelijk in beeld heeft.

Naar schatting groeien 1.600 kinderen tot 18 jaar in de gemeente op in een huishouden met een inkomen tot 100 procent Wsm en in totaal 2.750 kinderen in een huishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm. Dat is 13,5 procent van alle kinderen tot 18 jaar in de gemeente en dat ligt net wat onder het gemiddelde aandeel minimakinderen van 14 à 15 procent in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners.

De gemeente heeft 2.445 minimakinderen tot 18 jaar uit huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm in beeld (vanaf paragraaf 2.2 gaan we nader op deze groep in), dat is 89 procent van alle (geschatte) minimakinderen. Er zijn 305 minimakinderen niet in beeld, omdat deze groep van geen enkele regeling gebruik maakt.

Schatting aantal minimakinderen tot 120 procent Wsm

Inkomenspercentage t.o.v. Wsm	In beeld in Armoedemonitor	Schatting totaal aantal minima
Tot 100%	1.472	1.600
Tot 120%	2.445	2.750

In de rest van dit hoofdstuk gaan we in op de minimakinderen die de gemeente in beeld heeft.

2.2. Stijging aantal minimakinderen in beeld

Op 31 december 2019 heeft de gemeente 2.445 kinderen die opgroeien in een minimahuishouden tot 120 procent Wsm in beeld. Dit is 12 procent van alle kinderen in de gemeente Alkmaar en dat is hoger dan in 2015 en 2017. Opvallend is dat het aandeel minimakinderen lager ligt dan het aandeel minimahuishoudens. In veel andere gemeenten is dit andersom. Ten opzichte van 2017 is het aantal minimakinderen dat in beeld is met 673 kinderen toegenomen¹⁰. Het aandeel minimakinderen is weliswaar gestegen, maar ligt nog iets onder het gemiddelde bij andere gemeenten van vergelijkbare grootte.

Net als bij de minimahuishoudens zien we bij de minimakinderen ook een lichte daling van het aandeel dat opgroeit in een bijstandsgesin. In 2019 groeien de meeste minimakinderen (59 procent) op in een huishouden met een andersoortig inkomen. In 2015 en 2017 woonden juist de meeste minimakinderen in een bijstandsgesin. Dit is opvallend, er wonen relatief veel kinderen in een huishouden waarbij het inkomen net iets hoger ligt dan het bijstandsniveau.

¹⁰ In 2017 was er geen bestand van de AlkmaarPas beschikbaar, in 2019 was dit bestand wel beschikbaar en daarom is dit bestand in 2019 meegenomen in de analyses. Om deze reden zijn er meer minimahuishoudens en minimakinderen in beeld en kunnen we hierover rapporteren.

Tabel 2.2.1 Aantal kinderen in (minima)huishoudens

Inkomenspercentage t.o.v. Wsm	2015		2017		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Tot 100%	Onb. ¹¹	-	Onb.	-	1.472	7,2%
100 tot 120%	Onb.	-	Onb.	-	973	4,8%
Totaal tot 120%	2.124	10,2%	1.772	8,7%	2.445	12,0%
Overig	18.740	89,8%	18.552	91,7%	17.890	88,0%
Totaal	20.864	100%	20.324	100%	20.335	100%

Tabel 2.2.2 Inkomensbron kinderen in minimahuishoudens, inkomen tot 120% Wsm

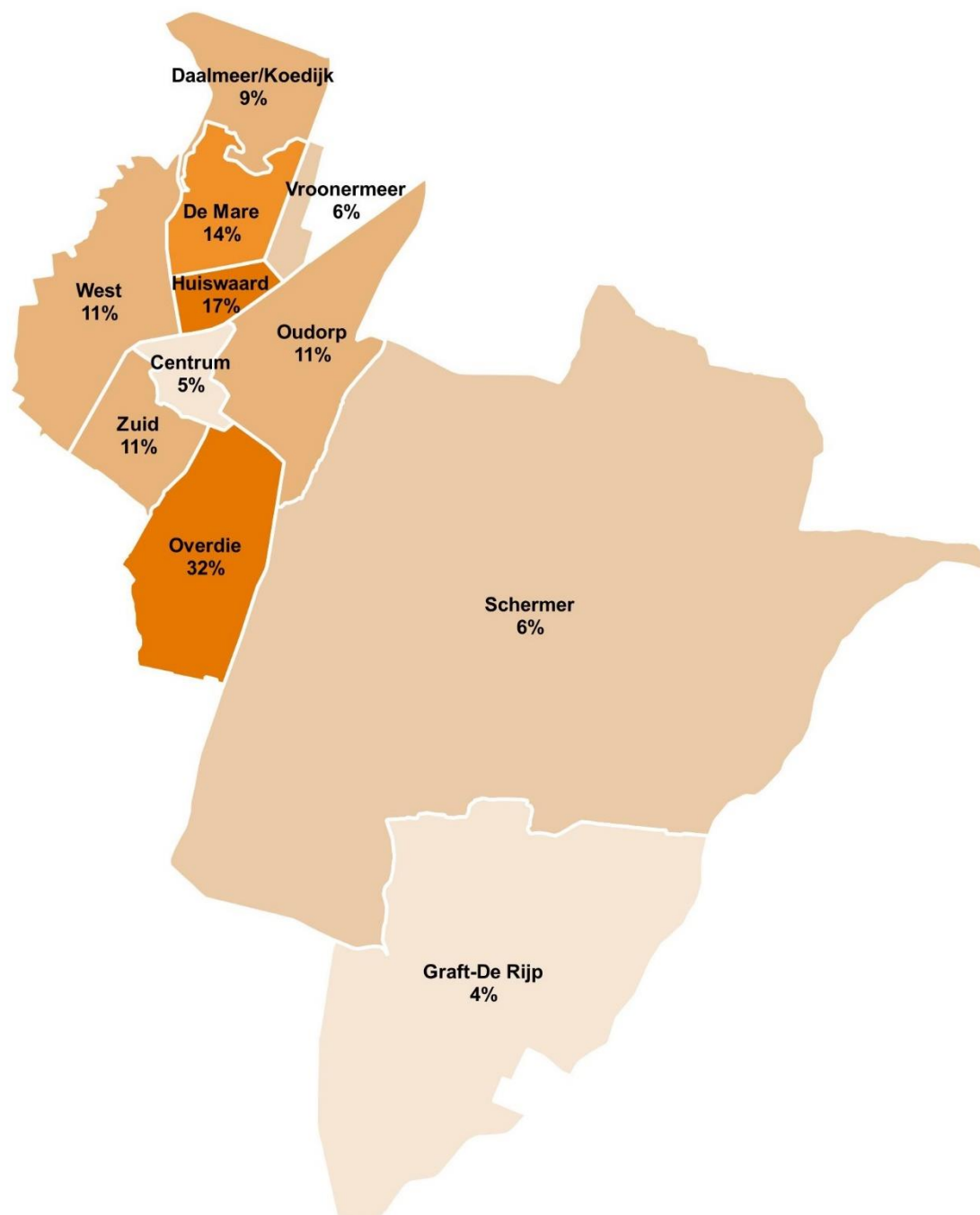
Inkomensbron	2015		2017		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Participatiewet	1.186	56%	1.062	60%	943	39%
AOW	35	2%	28	2%	53	2%
Ander inkomen	903	43%	682	38%	1.449	59%
Totaal	2.124	100%	1.772	100%	2.445	100%

2.3. Stijging aantal kinderen uit meerpersoonshuishoudens en niet-westerse migratieachtergrond

In 2019 groeit 56 procent van de minimakinderen op in een meerpersoonshuishouden (1.360 kinderen). Dit aandeel is in de periode 2015- 2019 gestegen (2015: 51 procent, 2017: 55 procent). In de verdeling naar leeftijd en herkomst is weinig veranderd, de meeste minimakinderen zijn tussen de 4 en 12 jaar oud en meer dan de helft heeft een niet-westerse migratieachtergrond. Ook geografisch gezien zijn er weinig opvallende verschuivingen, de meeste minimakinderen wonen net als in eerdere jaren in Overdie (21 procent) en De Mare (17 procent).

Sommige kinderen hebben meer kans om op te groeien in armoede dan andere kinderen. Zo woont 29 procent van alle kinderen uit eenoudergezinnen in een minimahuishouden, tegenover 8 procent van alle kinderen uit een meerpersoonshuishouden. Ook kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond zijn oververtegenwoordigd onder de minimakinderen: 37 procent van alle kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond groeit op in een minimahuishouden. Onder kinderen met een Nederlandse achtergrond is dit 6 procent. Tenslotte hebben kinderen in Overdie de meeste kans om in armoede op te groeien: één op de drie kinderen in Overdie groeit op in een huishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm.

¹¹ In de Armoedemonitor 2015 en 2017 is niet gerapporteerd op het aantal minimakinderen tot 100 procent Wsm.

Figuur 2.3.1. Relatief aandeel minimakinderen per wijk tot 120% Wsm

Verdeling naar kenmerken

In de volgende tabel staat een aantal kenmerken van kinderen tot 18 jaar die opgroeien in een huishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm. We vergelijken de minimakinderen met alle kinderen in de gemeente om zo per kenmerk het aandeel minimakinderen te kunnen weergeven (in de kolom 'Aandeel minimakinderen').

Tabel 2.3.2 Kenmerken minimakinderen, inkomen tot 120% Wsm

Categorie	2015	2017	2019 Aantal	%	Aandeel minima t.o.v. alle kinderen
Huishoudtype					
Eenoudergezin	49%	45%	1.085	44%	29%
Meerpers met kinderen	51%	55%	1.360	56%	8%
Totaal	100%	100%	2.445	100%	12%
Leeftijdscategorie					
Tot 4 jaar	21%	21%	505	21%	11%
4 tot 12 jaar	45%	44%	1.092	44%	12%
12 tot 18 jaar	34%	35%	848	35%	12%
Totaal	100%	100%	2.445	100%	12%
Herkomst					
Nederlandse achtergrond	39%	34%	932	38%	6%
Westerse migratieachtergrond	9%	6%	185	8%	11%
Niet-westerse migratieachtergrond	52%	60%	1.328	54%	37%
Totaal	100%	100%	2.445	100%	12%
Woongebied					
West	8%	9%	226	9%	11%
Daalmeer/Koedijk	10%	10%	229	9%	9%
De Mare	17%	16%	419	17%	14%
Zuid	13%	13%	280	12%	11%
Huiswaard	11%	11%	249	10%	17%
Vroonermeer	-	-	70	3%	6%
Centrum	1%	1%	44	2%	5%
Overdie	20%	23%	523	21%	32%
Schermer	4%	3%	61	3%	6%
Oudorp	13%	11%	298	12%	11%
Graft-De Rijp	3%	3%	46	2%	4%
Totaal	100%	100%	2.445	100%	12%

2.4. Een op de vijf minimakinderen zit ook in de Jeugdwet

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van alle vormen van jeugdhulp. Bijvoorbeeld hulp aan huis bij problemen in het gezin, maar ook bij psychische en gedragsproblemen van kinderen en jongeren. De voorzieningen vanuit de Jeugdwet lopen dan ook zeer uiteen, van ambulante hulp en dagbehandeling tot jeugdbescherming en verblijf.

In 2019 hebben 2.676 kinderen een voorziening vanuit de Jeugdwet (JW) gekregen, dat is 13 procent van alle kinderen in de gemeente Alkmaar en dat is hoger dan het landelijk gemiddelde van ongeveer 10 procent. De meeste kinderen krijgen een vorm van ambulante zorg (2.379 kinderen).

Van alle minimakinderen krijgen 494 kinderen hulp vanuit de Jeugdwet; dat is 20 procent van alle 2.445 minimakinderen. Daarvan woont 62 procent in een eenoudergezin en de andere 38

procent woont in een huishouden met twee ouders. 59 procent heeft een Nederlandse achtergrond en een derde heeft een niet-westerse migratieachtergrond. Ook onder minimakinderen is ambulante jeugdhulp (447 kinderen) de meest voorkomende vorm van jeugdhulp.

Minimakinderen in een eenoudergezin hebben vaker een voorziening vanuit de Jeugdwet dan minimakinderen in een meerpersoonshuishouden (respectievelijk 28 procent tegenover 14 procent). Ook minimakinderen met een Nederlandse achtergrond (31 procent) hebben vaker een indicatie dan kinderen met een migratieachtergrond.

Tabel 2.4.1 Aantal kinderen in de Jeugdwet naar huishoudinkomen

Categorie	2019		Aandeel kinderen in JW t.o.v. alle kinderen
	Aantal	Aandeel	
Kinderen tot 120%	494	18%	20%
Overige kinderen	2.177	82%	12%
Totaal	2.676	100%	13%

Tabel 2.4.2 Gebruik Jeugdwet naar soort voorziening 2019

Soort	Alle kinderen tot 18 jaar		Minimakinderen tot 18 jaar	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Met verblijf	129	5%	41	8%
Ambulant	2.379	89%	447	91%
Jeugd GGZ	313	12%	42	9%
Overig	414	16%	147	30%
Totaal	2.676	100%	494	100%

Tabel 2.4.3 Kenmerken kinderen in de Jeugdwet, inkomen tot 120%

Categorie	2019		Aandeel minimakinderen in JW t.o.v. alle minimakinderen
	Aantal	Aandeel	
Inkomensbron			
Participatiewet	184	37%	20%
Ander inkomen	310	63%	21%
Totaal	494	100%	20%
Huishoudtype			
Eenoudergezin	307	62%	28%
Meerpers met kinderen	187	38%	14%
Totaal	494	100%	20%
Leeftijdscategorie			
Tot 4 jaar	33	7%	7%
4 tot 12 jaar	261	53%	24%
12 tot 18 jaar	200	40%	24%
Totaal	494	100%	20%
Herkomst			
Nederlandse achtergrond	291	59%	31%
Westerse migratieachtergrond	40	8%	22%
Niet-westerse migratieachtergrond	163	33%	12%
Totaal	494	100%	20%

De 494 minimakinderen in de Jeugdwet wonen in 466 huishoudens en dat betekent dat 34 procent van alle minimagezinnen een of meerdere kinderen in de Jeugdwet heeft. Bij andere gemeenten is dit gemiddeld 20 tot 25 procent van de minimahuishoudens.

Tabel 2.4.4 Aantal huishoudens in de Jeugdwet naar huishoudinkomen

Categorie	2019		Aandeel huishoudens in JW t.o.v. alle huishoudens
	Aantal	Aandeel	
Huishoudens tot 120%	466	18%	34%
Overige kinderen	2.054	82%	20%
Totaal	2.520	100%	21%

3. Minimaregelingen

In dit hoofdstuk geven we het gebruik en bereik weer van de verschillende minimaregelingen in 2019. Het bereik is het gebruik van de regeling, afgezet tegen de totale (geschatte) doelgroep, uit paragraaf 1.1. In bijlage 5A staat het gebruik per regeling uitgesplitst naar bijstands- en niet-bijstandsgerechtigden.

In 2019 wordt het gebruik van de regeling afgezet tegen de totale (geschatte) doelgroep. In 2015 en 2017 werd het gebruik afgezet tegen de doelgroep die de gemeente in beeld had. Huishoudens die van geen enkele regeling gebruikmaakten en die de gemeente dus niet in beeld hadden, werden hier buiten beschouwing gelaten. Daarom is het bereik niet volledig met elkaar te vergelijken. Logischerwijs ligt het bereik verhoudingsgewijs in 2019 iets lager, doordat er nu meer huishoudens in de doelgroep worden meegenomen¹².

3.1. Ontwikkeling bereik en gebruik regelingen

- In 2019 hebben 2.514 huishoudens gebruikgemaakt van de kwijtschelding voor de gemeentelijke belastingen. Dit betekent dat 63 procent van de doelgroep gebruik heeft gemaakt van deze regeling. Dit ligt wat lager dan het gemiddelde van 70 à 75 procent dat we bij andere gemeenten vinden. Het aantal gebruikers is iets gedaald ten opzichte van 2015 en 2017.
- In 2019 hebben 1.498 huishoudens een of meerdere keren een verstrekking gekregen vanuit de bijzondere bijstand (samen kregen zij 19.064 verstrekkingen¹³). De meeste verstrekkingen zijn gedaan in het kader van rechtsbijstand, gevolgd door bewindvoering. Deze 1.498 gebruikers vormen 21 procent van alle huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm. Het bereik ligt daarmee in lijn met het gemiddelde bereik van 20 à 25 procent dat we bij andere gemeenten zien. Het gebruik van de bijzondere bijstand en het bereik onder de doelgroep is gedaald ten opzichte van 2015 en 2017.
- In 2019 hebben 1.517 huishoudens gebruikgemaakt van de individuele inkomenstoelage, een bereik van 44 procent van de doelgroep. Dat ligt onder het gemiddelde van 50 procent dat we in veel andere gemeenten zien. Het aantal huishoudens dat van de regeling gebruik heeft gemaakt is in de periode 2015 – 2019 gestegen van 1.194 huishoudens in 2015 naar 1.517 huishoudens in 2019. Gezien de toename van aantal langdurige minima is dit ook logisch.
- In 2019 hebben 3.617 huishoudens gebruik gemaakt van de collectieve zorgverzekering, een bereik van 51 procent. Ongeveer 95 procent van de verzekerden maakt gebruik van het meest uitgebreide pakket 'Compleet'. In andere gemeenten is een gemiddeld bereik tussen 30 en 40 procent gangbaar. Het bereik in de gemeente Alkmaar ligt hier dus boven. Ruim een derde (35 procent) van de huishoudens die gebruikmaken van de collectieve zorgverzekering krijgt ook ondersteuning vanuit de Wmo.
- In 2019 hebben 7.444 volwassenen gebruikgemaakt van de AlkmaarPas, een bereik van 74 procent onder de doelgroep. Het bereik is ten opzichte van 2017 (86 procent) gedaald. In andere gemeenten is een bereik tussen de 40 en 45 procent voor een dergelijke participatieregeling voor volwassenen gebruikelijk. Het bereik in de gemeente Alkmaar ligt hier dus ver boven. Daarnaast hebben 1.807 kinderen gebruikgemaakt van de AlkmaarPas, een bereik van 66 procent van alle minimakinderen. Kinderen krijgen ambtshalve een AlkmaarPas, zodra hun ouders een AlkmaarPas ontvangen.
- In 2019 hebben 223 kinderen gebruikgemaakt van het Jeugdfonds Sport en Cultuur; 171 kinderen hebben de vergoeding gebruikt voor sport en 52 kinderen voor cultuur. Het aantal kinderen dat gebruik heeft gemaakt van het Jeugdfonds Sport en Cultuur is

¹² Om de vergelijking met 2015 en 2017 inzichtelijker te maken hebben we in bijlage 5 het gebruik van de regelingen in 2019, net als in eerdere jaren, afgezet tegen de doelgroep die in beeld is. Dit is, zoals hier uitgelegd, dus niet de volledige doelgroep waarin we in Hoofdstuk 3 wel vanuit gaan.

¹³ Het totaal van 19.064 verstrekkingen voor de bijzondere bijstand bevat ook maandelijkse vergoedingen voor de bewindvoeringskosten.

nagenoeg gelijk gebleven aan 2017 (236 kinderen). De AlkmaarPas is aangemerkt als voorliggende voorziening, mocht dit niet toereikend genoeg zijn, dan kunnen minima gebruikmaken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Om deze reden kan er geen doelgroep worden vastgesteld en geen bereik worden berekend.

- In 2019 hebben 91 huishoudens gebruikgemaakt van de computerregeling, in 2017 waren dit 42 huishoudens. De doelgroep kan niet worden vastgesteld, omdat huishoudens niet ieder jaar gebruik kunnen maken van de regeling.
- In 2019 zijn er 1.811 verstrekkingen voor de vergoeding eigen bijdrage schoolfonds gedaan. We kunnen het aantal unieke personen en huishoudens die gebruik hebben gemaakt van deze regeling niet weergeven, omdat we geen bestand hebben van deze regeling. Het aantal verstrekkingen is ten opzichte van 2017 gelijk gebleven (1.900 verstrekkingen).

Gebruik en bereik regelingen

In de onderstaande tabel staat het gebruik op huishoudniveau en het bereik onder de doelgroep per regeling weergegeven. In 2015 en 2017 betreffen de cijfers de doelgroep die de gemeente op dat moment in beeld had, en is het bereik daarop berekend. In 2019 gaan we voor het bereik uit van de *totale* doelgroep, dus ook diegenen die de gemeente niet in beeld heeft. De cijfers van het gebruik uit beide jaren kunnen dus zuiver worden vergeleken maar bij het vergelijken van het bereik dient wel rekening worden gehouden met deze definitie verschillen.

Tabel 3.1.1 Gebruik en bereik regelingen 2015, 2017 en 2019

Regeling	2015 Doelgroep in beeld	2017 Doelgroep in beeld	2019 Totale doelgroep
Kwijtschelding			
Doelgroep	3.974	3.970	4.000
Gebruik	2.625	2.637	2.514
Bereik	66%	66%	63%
Bijzondere bijstand			
Doelgroep	5.689	5.107	7.100
Gebruik	1.963	1.846	1.498
Bereik	35%	36%	21%
Individuele inkomenstoeslag			
Doelgroep	1.951	1.978	3.431
Gebruik	1.194	1.463	1.517
Bereik	61%	74%	44%
Collectieve zorgverzekering			
Doelgroep	5.689	5.107	7.100
Gebruik	2.935	3.196	3.617
Bereik	52%	63%	51%
AlkmaarPas volwassenen¹⁴			
Doelgroep	-	8.816	10.122
Gebruik	-	7.557	7.444
Bereik	-	86%	74%
Jeugdfonds Sport en Cultuur			
Doelgroep	-	N.t.b.	N.t.b.
Gebruik	-	236	223
Bereik	-	N.t.b.	N.t.b.

¹⁴ Er zijn 1.807 kinderen met een AlkmaarPas. Kinderen krijgen ambtshalve een AlkmaarPas zodra hun ouders een AlkmaarPas ontvangen. Het gebruik en bereik van de Alkmaarpas voor kinderen hangt daarmee dus samen met het gebruik en bereik van de AlkmaarPas voor volwassenen.

Regeling	2015 Doelgroep in beeld	2017 Doelgroep in beeld	2019 Totale doelgroep
Computerregeling			
Doelgroep	-	N.t.b.	N.t.b.
Gebruik	-	42	91
Bereik	-	N.t.b.	N.t.b.
Vergoeding eigen bijdrage schoolkosten			
Doelgroep	-	N.t.b.	N.t.b.
Gebruik	-	1.900	1.811
Bereik	-	N.t.b.	N.t.b.

3.2. Cumulatief gebruik

Minimahuishoudens kunnen in totaal van acht regelingen gebruikmaken (zie tabel 3.1.1). Vijf daarvan zijn bedoeld voor volwassenen en drie regelingen zijn uitsluitend gericht op kinderen. Voor dit onderzoek beschikken we van zes¹⁵ van de acht regelingen over bestanden op gebruikersniveau, voor deze zes regelingen kunnen we dus het cumulatief gebruik berekenen.

Van de 7.100 minimahuishoudens in de gemeente Alkmaar maakt 20 procent van geen enkele van deze zes regelingen gebruik. Dat zijn 1.436 huishoudens (inclusief de huishoudens die niet in beeld zijn). De meeste huishoudens maken gebruik van twee regelingen en er zijn 1.255 huishoudens die van vier of meer regelingen gebruikmaken.

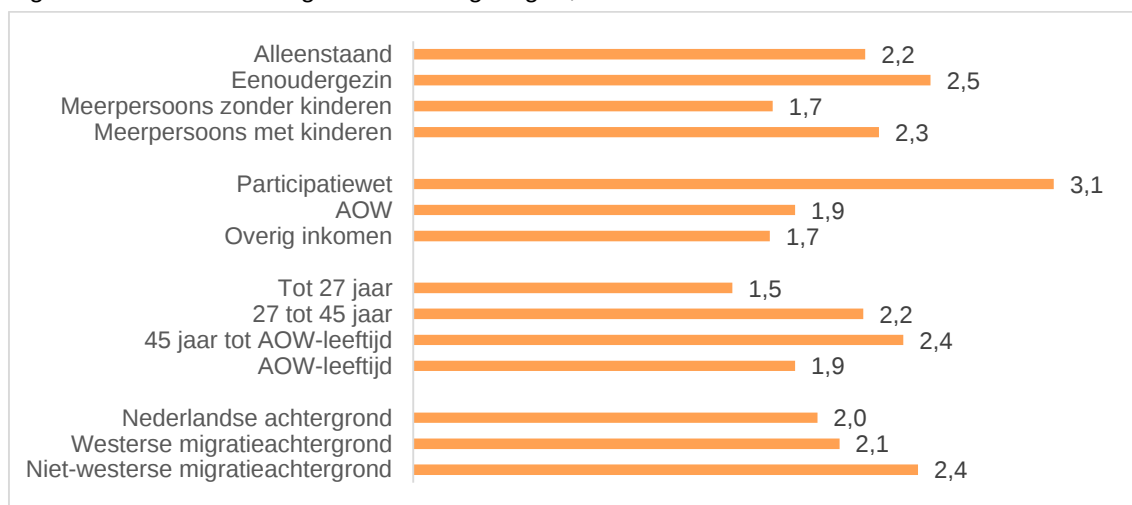
Tabel 3.2.1 Cumulatief gebruik minimaregelingen, minimahuishoudens tot 120% Wsm

Aantal regelingen	6 regelingen	
	Aantal huish.	%
0	1436	20%
1	1262	18%
2	1808	25%
3	1339	19%
4	969	14%
5	266	4%
6	20	0%
Totaal	7.100	100%
Gemiddeld per huishouden	2,0 regeling per huishouden	

Bijstandsgerechtigden, eenoudergezinnen en huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond maken van meer regelingen gebruik dan gemiddeld. Huishoudens jonger dan 27 jaar, huishoudens met een overig inkomen en meerpersoonshuishoudens zonder kinderen maken relatief weinig gebruik van de beschikbare regelingen. Bij de meeste andere gemeenten zien we deze verschillen binnen de doelgroep ook.

¹⁵ De zes regelingen zijn: kwijtschelding gemeentelijke belastingen, bijzondere bijstand, individuele inkomenstoelag, collectieve zorgverzekering, AlkmaarPas en de computerregeling.

Figuur 3.2.1. Gemiddeld gebruik zes regelingen, inkomen tot 120% Wsm

3.3. Kenmerken gebruikers per regeling

Hieronder volgen per regeling de kenmerken van de gebruikers. In bijlage 5A is een tabel opgenomen met de verdeling van bijstandsgerechtigden en niet-bijstandsgerechtigden die gebruik hebben gemaakt van de regeling.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Huishoudens kunnen kwijtschelding aanvragen voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en Onroerende Zaak Belasting (OZB). De doelgroep bestaat uit huishoudens met een inkomen op of rond het voor dat huishoudtype geldende sociale minimum¹⁶. In 2019 hebben 2.514 huishoudens kwijtschelding toegekend gekregen. Hiervan hebben 1.065 huishoudens een bijstandsuitkering. De kenmerken van de 2.514 huishoudens die gebruik hebben gemaakt van de kwijtschelding gemeentelijke belastingen zijn als volgt:

- Het bereik onder meerpersoonshuishoudens met kinderen is hoger dan het bereik onder andere huishoudtypen;
- Het bereik is het hoogst onder minima huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond en het laagst onder minima met een Nederlandse achtergrond.

Bijzondere bijstand

Het bijzondere bijstandsbeleid van de gemeente Alkmaar is erop gericht om mensen met een inkomen tot 120 procent Wsm die bijzondere noodzakelijke kosten hebben en deze niet zelf kunnen betalen, te ondersteunen. Voor een aantal kostensoorten geldt een inkomensgrens van 100 procent Wsm. In 2019 hebben 1.498 huishoudens een verstrekking vanuit de bijzondere bijstand gekregen. Hiervan hebben 1.085 huishoudens een verstrekking voor de kosten van de bewindvoering gekregen.

Tabel 3.3.1 Aantal verstrekkingen en huishoudens bijzondere bijstand

Soort bijzondere bijstand	Verstrekkingen		Huishoudens	
Bewindvoering	14.182	74%	1.085	72%
Rechtsbijstand	582	3%	288	19%
Overig	4.300	23%	465	9%
Totaal	19.064¹⁷	100%	1.498¹⁸	100%

¹⁶ De inkomensgrens van de kwijtschelding gemeentelijke belastingen is wettelijk vastgelegd.

¹⁷ Het aantal verstrekkingen voor de bewindvoeringskosten bestaat voornamelijk uit maandelijkse betalingen. Een persoon kan dus meerdere maanden een verstrekking hebben gekregen voor de bewindvoeringskosten en alle maandelijkse betalingen zitten in het totaal aantal van 14.182 verstrekkingen.

¹⁸ Een aantal huishoudens hebben vanuit de bijzondere bijstand meerdere verstrekkingen gekregen voor verschillende kostensoorten.

De kenmerken van alle 1.498 huishoudens die gebruikmaken van de bijzondere bijstand zijn:

- Huishoudens met een andersoortig inkomen hebben vaker een verstrekking gekregen vanuit de bijzondere bijstand gekregen dan bijstandsgerechtigden en AOW'ers;
- Eenoudergezinnen maken vaker gebruik van de bijzondere bijstand dan de andere huishoudtypes;
- Huishoudens met een Nederlandse achtergrond maken het vaakst gebruik van de bijzondere bijstand.

Individuele inkomenstoeslag

De individuele inkomenstoeslag is bedoeld als inkomensondersteuning voor mensen die langdurig afhankelijk zijn van een minimuminkomen. In de gemeente Alkmaar behoort iedereen tussen de 21 jaar en pensioengerechtigde leeftijd, die gedurende drie jaar een inkomen heeft tot 120 procent Wsm, tot de doelgroep. Verder geldt als voorwaarde voor toekenning dat er geen zicht is op inkomensverbetering. Er hebben 1.517 huishoudens gebruikgemaakt van de individuele inkomenstoeslag. Hiervan hebben 1.024 huishoudens een bijstandsuitkering. De kenmerken van de 1.517 huishoudens die gebruik hebben gemaakt van de toeslag zijn als volgt:

- Bijstandsgerechtigden maken veel vaker gebruik van de individuele inkomenstoeslag dan minima met een overig inkomen;
- Huishoudens waarbij er maar één volwassene woont (alleenstaanden en eenoudergezinnen), maken vaker van de regeling dan huishoudens waarin twee volwassenen wonen;
- Naar herkomst zijn de verschillen nihil.

Collectieve zorgverzekering

De gemeente biedt minima de mogelijkheid om deel te nemen aan de collectieve aanvullende zorgverzekering van Univé. Ze krijgen korting op de premie en profiteren van extra vergoedingen voor zorgkosten. Daarnaast krijgen ze een gemeentelijke bijdrage voor de aanvullende verzekering. Minima hebben de keuze uit twee aanvullende pakketten, het pakket Compact en het meer uitgebreide pakket Compleet, waarin ook het eigen risico is meeverzekerd. Om deel te nemen aan de collectieve zorgverzekering mag het huishoudinkomen niet hoger zijn dan 120 procent Wsm. Daarnaast mogen ze geen eigen vermogen hebben, tenzij het eigen vermogen in een eigen woning zit.

In 2019 hebben 5.496 personen een verzekering afgesloten via de collectieve zorgverzekering, dit zijn 3.617 huishoudens. Onderstaand staat het gebruik uitgesplitst naar pakket, het meest uitgebreide aanvullende pakket Compleet wordt veruit het meest gebruikt.

Tabel 3.3.2 Gebruikers collectieve zorgverzekering naar pakket, 2019

Pakket	Huishoudens	Personen
Pakket Compact	204	267
Pakket Compleet	3.478	5.290
Totaal	3.617¹⁹	5.496²⁰

De kenmerken van de 3.617 huishoudens die gebruik hebben gemaakt van de collectieve zorgverzekering zijn:

- Bijstandsgerechtigden en AOW'ers maken even vaak gebruik van de collectieve zorgverzekering. Het gebruik onder huishoudens met een andersoortig inkomen blijft achter;
- Meerpersoonshuishoudens met kinderen en alleenstaanden maken vaker gebruik van de collectieve zorgverzekering dan de andere huishoudtypen;

¹⁹ Er zijn 65 huishoudens die zowel het pakket Compact als Compleet hebben afgesloten.

²⁰ Uit de bestanden blijkt dat 61 personen twee zorgverzekeringspakketten op hun naam hebben staan. Zowel het pakket Compact als het pakket Compleet zijn in dezelfde periode actief.

- Minima met een niet-westerse migratie achtergrond zijn iets vaker collectief verzekerd via de gemeente dan minima met een andersoortige achtergrond, maar de verschillen zijn klein;
- Ruim een derde van de huishoudens die gebruikmaken van de collectieve zorgverzekering, maakt ook gebruik van een of meerder Wmo-voorzieningen.

AlkmaarPas

De gemeente Alkmaar wil graag dat zoveel mogelijk inwoners mee kunnen doen aan culturele, sportieve of sociale activiteiten. Op de pas staat een digitaal tegoed waarmee minima bij aangesloten verenigingen en organisaties de kosten kunnen betalen. Dit kunnen bijvoorbeeld kosten zijn voor een lidmaatschap van een sport- of muziekvereniging of de kosten voor een bioscoop. Huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm kunnen gratis een AlkmaarPas krijgen. In 2019 hebben 7.444 volwassenen en 1.807 kinderen gebruikgemaakt van de AlkmaarPas:

- Bijstandsgerechtigden maken vaker gebruik van de AlkmaarPas dan volwassenen met een andere inkomensbron. Het gebruik onder volwassenen met een overig inkomen blijft wat achter;
- Alleenstaanden en eenoudergezinnen maken vaker gebruik van de AlkmaarPas dan meerpersoonshuishoudens;
- Volwassenen met een niet-westerse migratieachtergrond maken het vaakst gebruik van de AlkmaarPas, al zijn de verschillen klein.
- Deze verdeling zien we ook bij het gebruik van de AlkmaarPas onder kinderen.

Jeugdfonds Sport en Cultuur

Deze regeling is bedoeld voor kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 17 jaar uit gezinnen met een inkomen tot maximaal 120 procent van de bijstandsnorm. Voor deze kinderen kan een aanvraag worden ingediend om lid te worden van een sport- of cultuurvereniging. Voor sport is er jaarlijks maximaal € 225,- per kind beschikbaar, voor cultuur is dit maximaal € 450,-. Dit geld kan gebruikt worden voor contributie of lesgeld, maar ook voor benodigdheden.

Aanvragen kunnen uitsluiten door intermediairs worden ingediend. Als een aanvraag binnenkomt, wordt eerst gekeken of het persoonsgebonden tegoed van 'Kinderen doen mee' van de AlkmaarPas al gebruikt is. Zo niet, dan wordt gevraagd dit eerst te gebruiken. Het resterende bedrag en/of benodigdheden worden door het fonds betaald.

In 2019 hebben 223 kinderen gebruikgemaakt van het Jeugdfonds Sport en Cultuur; 171 kinderen hebben de vergoeding gebruikt voor sport en 52 kinderen voor cultuur. We kunnen de doelgroep voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur niet vaststellen. De reden hiervoor is dat de AlkmaarPas de voorliggende voorziening is. Mocht dit niet toereikend genoeg zijn, dan kunnen minima een aanvraag doen voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur.

Tabel 3.3.3 Gebruik Jeugdsport & Cultuurfonds

Categorie	2017	2019
Jeugdfonds Sport	188	171
Jeugdfonds Cultuur	48	52
Totaal	236	223

Computerregeling

Minima kunnen met de computerregeling een aanvraag voor een computer of laptop doen voor hun schoolgaande kinderen. De doelgroep bestaat gezinnen die langer dan drie jaar een inkomen hebben tot 120 procent Wsm en die kinderen van 12 tot en met 17 jaar op het voortgezet onderwijs hebben. Minima kunnen maximaal een keer per vijf jaar gebruikmaken van de regeling en er kan maximaal één computer per huishouden worden aangevraagd. In 2019 hebben 91 huishoudens met kinderen gebruikgemaakt van de regeling:

- De huishoudens die gebruik hebben gemaakt van de computerregeling bestaan voornamelijk uit bijstandsgerechtigden, meerpersoonshuishoudens met kinderen en huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond.

Vergoeding eigen bijdrage schoolkosten

De gemeente Alkmaar vindt het belangrijk dat alle kinderen mee kunnen doen aan de activiteiten op school. Daarom kunnen minima een vergoeding aanvragen voor de ouderbijdrage. Voor kinderen op de basisschool is de maximale vergoeding € 107 per kind en voor kinderen op het voortgezet onderwijs is de maximale vergoeding € 140 per kind. Voor ieder kind worden de werkelijke kosten van de ouderbijdrage vergoed. Huishoudens met schoolgaande kinderen tussen de 4 en 18 jaar kunnen gebruikmaken van de regeling. Het inkomen mag niet hoger zijn dan 120 procent Wsm.

Voor deze Armoedemonitor beschikken we niet over een bestand met alle personen die gebruik hebben gemaakt van de vergoeding eigen bijdrage schoolkosten. Alleen het aantal verstrekkingen dat in 2019 is gedaan, is bekend; dat zijn er 1.811. Omdat dit aantal over een heel kalenderjaar gaat en niet over een schooljaar, zullen dezelfde kinderen vaker mee tellen omdat ze binnen een kalenderjaar meerdere verstrekkingen hebben gekregen. Om deze reden kunnen we geen bereik weergeven.

4. Wmo en schuldhulpverlening

4.1. Ruim een op de drie minimahuishoudens maakt gebruik van de Wmo

In 2019 maakten 5.882 huishoudens gebruik van één of meerdere Wmo-voorzieningen, 11 procent van alle huishoudens in de gemeente Alkmaar. Sinds 2015 is het aantal huishoudens met een of meerdere Wmo-voorzieningen aanzienlijk gestegen (2015: 4.092 huishoudens en 2017: 4.366 huishoudens). Van de 5.882 huishoudens hebben 1.932 huishoudens een inkomen tot 120 procent Wsm. Dit houdt in dat 29 procent van alle minimahuishoudens in de gemeente een Wmo-voorziening heeft. Bij andere gemeenten zien we dat gemiddeld 20 à 25 procent van de minimahuishoudens gebruikmaakt van de Wmo. De overlap in de gemeente Alkmaar ligt daar dus net iets boven. Gemiddeld gezien maken minima vaker gebruik van een Wmo-voorziening dan huishoudens met een inkomen hoger dan 120 procent Wsm; 9 procent van de huishoudens met een hoger inkomen maakt gebruik van een Wmo-voorziening.

Van de 1.932 minimahuishoudens met Wmo is 71 procent alleenstaand en een op de tien heeft thuiswonende kinderen. 40 procent heeft de AOW-leeftijd en twee derde heeft de Nederlandse achtergrond.

Tabel 4.1.1 Inkomensverdeling Wmo-gebruikers

Wmo	2015		2017		2019		Aandeel Wmo t.o.v. alle huishoudens
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
Tot 120% Wsm	1.129	28%	1.290	30%	1.932	33%	29%
Overige huishoudens	2.963	72%	3.076	70%	3.950	67%	9%
Totaal	4.092	100%	4.366	100%	5.882	100%	11%

Tabel 4.1.2 Kenmerken minimahuishoudens tot 120% Wsm met Wmo

Categorie	2015	2017	2019	
			Aantal	%
Inkomensbron				
Participatiewet	20%	25%	455	24%
AOW	53%	45%	777	40%
Overig	27%	30%	700	36%
Totaal	100%	100%	1.932	100%
Huishoudtype				
Alleenstaand	73%	73%	1.367	71%
Eenoudergezin	5%	5%	102	5%
Meerpers zonder kinderen	18%	18%	359	19%
Meerpers met kinderen	4%	4%	104	5%
Totaal	100%	100%	1.932	100%
Leeftijdscategorie				
Tot 27 jaar	1%	3%	119	6%
27 tot 45 jaar	13%	18%	357	19%
45 tot AOW-leeftijd	32%	34%	679	35%
AOW-leeftijd	54%	45%	777	40%
Totaal	100%	100%	1.932	100%
Herkomst				
Nederlandse achtergrond	68%	68%	1.264	65%
Westerse migratieachtergrond	12%	8%	209	11%
Niet-westerse migratieachtergrond	20%	24%	459	24%
Totaal	100%	100%	1.932	100%

4.2. Aantal minimahuishoudens met schuldhulpverlening is gedaald

Schuldhulpverlening (SHV) is bedoeld voor inwoners die zelf hun problematische schulden niet meer kunnen oplossen. Het belangrijkste onderdeel van schuldhulpverlening betreft een minnelijke schuldregeling. Wanneer een minnelijk traject niet mogelijk is kan een aanvraag worden gedaan voor toelating tot de WSNP (het wettelijk traject).

In 2019 hebben 579 huishoudens een vorm van schuldhulpverlening gekregen. Hiervan hebben 444 huishoudens een inkomen tot 120 procent Wsm. Dit betekent dat 6,7 procent van alle minimahuishoudens een vorm van schuldhulpverlening heeft gekregen. Bij andere gemeenten ligt dit tussen de 10 en 15 procent. Logischerwijs krijgen minima vaker schuldhulpverlening dan niet-minima: van alle niet-minimahuishoudens krijgt 0,3 procent hulp bij schulden. Het aantal huishoudens met een vorm van schuldhulpverlening is gestegen ten opzichte van 2015 (453 huishoudens) en 2017 (499 huishoudens).

Een kwart van de minimahuishoudens die in 2019 in een schuldhulpverleningstraject zat heeft thuiswonende kinderen en 55 procent is een huishouden met een Nederlandse achtergrond. Daarnaast heeft 42 procent een bijstandsuitkering. Ten opzichte van 2015 is het aandeel minima met een niet-westerse migratieachtergrond in de SDV gestegen, evenals het aandeel bijstandsgerechtigden en alleenstaanden.

Tabel 4.2.1 Inkomensverdeling SHV-gebruikers

SDV	2015		2017		2019		Aandeel SDV t.o.v. alle huish.
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
Tot 120% Wsm	295	65%	365	73%	444	77%	6,7%
Overige huishoudens	158	35%	134	27%	135	23%	0,3%
Totaal	453	100%	499	100%	579	100%	1,1%

Tabel 4.2.2 Kenmerken minimahuishoudens tot 120% Wsm met SHV

Categorie	2015	2017	2019	
			Aantal	%
Inkomensbron				
Participatiewet	35%	43%	186	42%
AOW	7%	9%	42	9%
Overig inkomen	58%	48%	216	49%
Totaal	100%	100%	444	100%
Huishoudtype				
Alleenstaand	46%	55%	244	55%
Eenoudergezin	18%	13%	50	11%
Meerpers zonder kinderen	24%	22%	90	20%
Meerpers met kinderen	12%	10%	60	14%
Totaal	100%	100%	444	100%
Leeftijdscategorie				
Tot 27 jaar	4%	4%	24	5%
27 tot 45 jaar	43%	39%	177	40%
45 tot AOW-leeftijd	46%	48%	201	45%
AOW-leeftijd	7%	9%	42	10%
Totaal	100%	100%	444	100%
Herkomst				
Nederlandse achtergrond	61%	54%	242	55%
Westerse migratieachtergrond	10%	9%	60	13%
Niet-westerse migratieachtergrond	29%	37%	142	32%
Totaal	100%	100%	444	100%

5. De inkomenseffecten

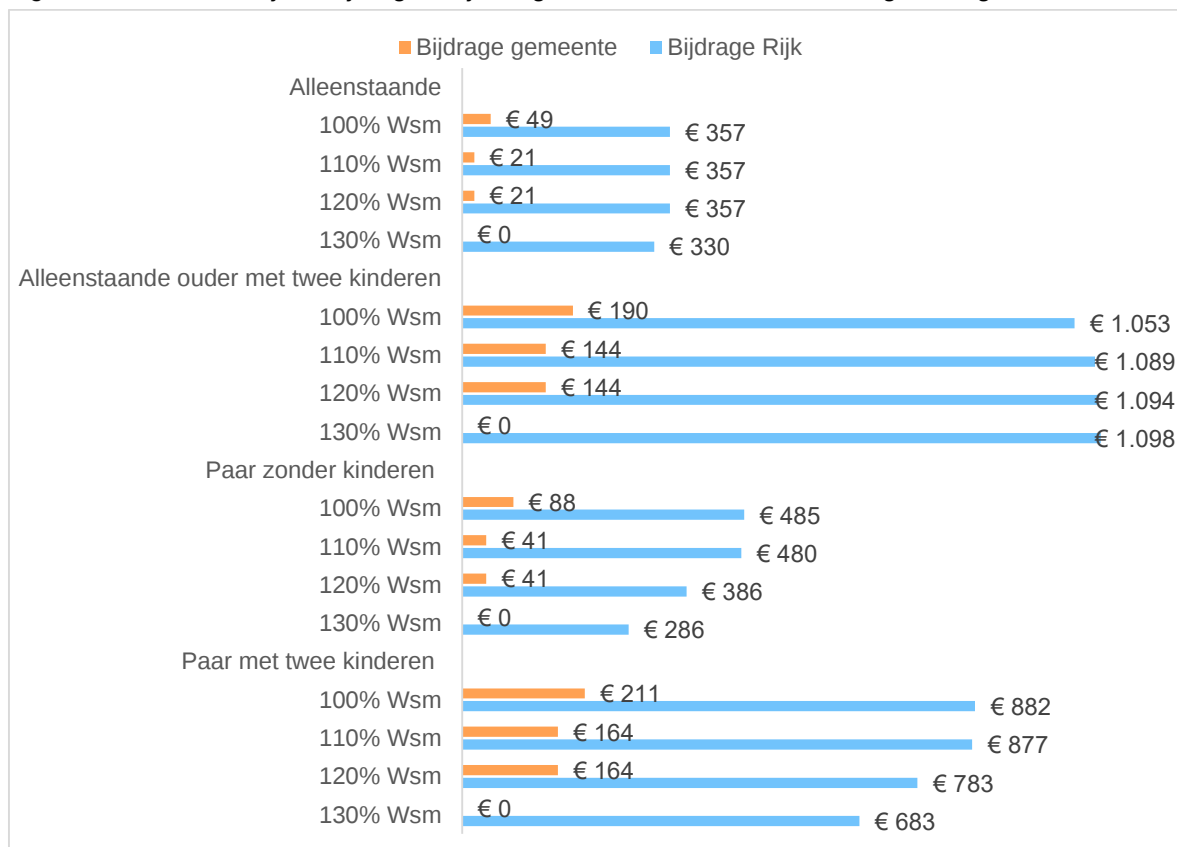
In dit hoofdstuk staan de inkomenseffecten.

5.1. Het effect van het landelijk beleid is groter dan het gemeentelijk beleid

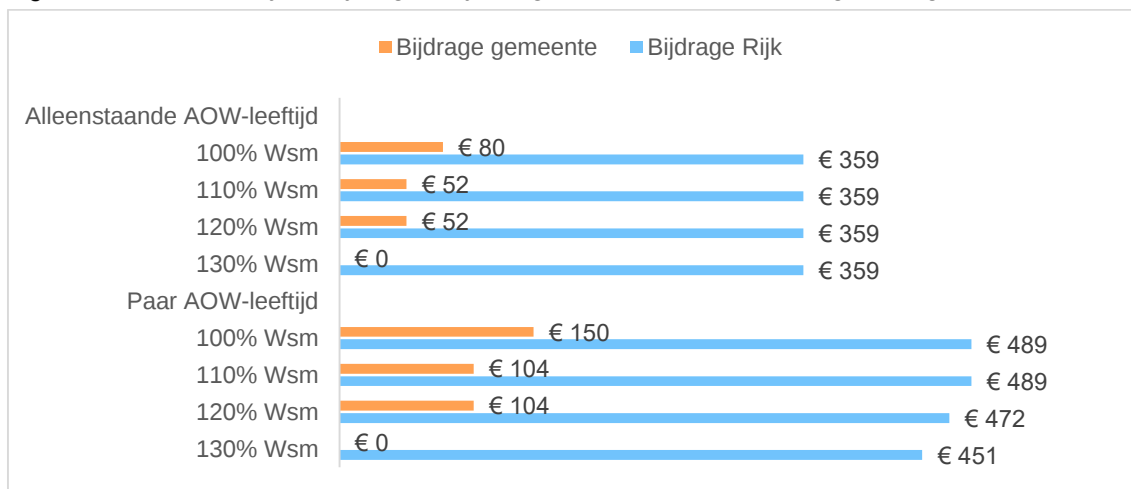
De financiële ondersteuning vanuit het Rijk is veel hoger dan vanuit de gemeente, zoals uit figuur 5.1.1. blijkt. Daarnaast verschilt de gemeentelijke vergoeding per huishoudtype: minimahuishoudens met kinderen hebben recht op meer regelingen dan minimahuishoudens zonder kinderen, waardoor het bedrag dat zij daarvan kunnen ontvangen ook hoger is. Ook krijgen zij vanuit het Rijk extra toeslagen, zoals het kindgebonden budget.

Het bedrag aan landelijke toeslagen neemt geleidelijk af bij een hoger inkomen, al verschilt deze afname per huishoudtype. Voor meerpersoonshuishoudens loopt dit bedrag sneller terug dan voor alleenstaanden. Voor alleenstaande ouders neemt dit bedrag iets toe omdat zij gebruik kunnen maken van de combinatiekorting. Het bedrag aan gemeentelijke regelingen neemt eveneens stapsgewijs af bij een hoger inkomen. Bij een inkomen hoger dan 100 procent Wsm vervalt het recht op de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. De andere gemeentelijke regelingen kennen een inkomensgrens van 120 procent Wsm. Dit betekent dat alle huishoudens bij een inkomen van 130 procent Wsm geen recht meer hebben op maandelijkse gemeentelijke bijdragen.

Figuur 5.1.1. Maandelijkse bijdrages Rijk en gemeente, minima niet AOW-gerechtigd

Figuur 5.1.2. Maandelijks bijdrages Rijk en gemeente, minima AOW-gerechtigd

5.2. De gemeentelijke bijdragen geven meer ruimte voor vrije bestedingen

Alle minimahuishoudens houden door de gemeentelijke regelingen (meer) geld over voor het doen van vrije bestedingen. Dat zijn uitgaven voor bijvoorbeeld lidmaatschap bij een (sport)vereniging, bibliotheek, zakgeld, een dagje weg etc.. Per huishoudtype en inkomensgrens verschilt het bedrag dat ze voor vrije bestedingen overhouden echter aanzienlijk:

- Paren (met en zonder kinderen) met een bijstandsuitkering zouden zonder de gemeentelijke bijdragen rond de € 100 per maand overhouden voor vrije bestedingen, minder dan alleenstaanden en alleenstaande ouders. Met de gemeentelijke regelingen gaat dit bedrag een stuk omhoog, vooral voor paren mét kinderen;
- Van alle huishoudtypen hebben alleenstaande ouders maandelijks het grootste budget over voor vrije bestedingen. Een alleenstaande ouder met een inkomen tot 120 procent Wsm heeft € 618 per maand voor vrije bestedingen, een paar met twee kinderen van dezelfde leeftijd en eveneens een inkomen van 120 procent Wsm heeft daar maandelijks € 464 voor. Alleenstaande ouders krijgen bij een inkomen van 120 procent Wsm maandelijks € 1.094 aan toeslagen van het Rijk, paren met kinderen krijgen op dat inkomensniveau € 783 per maand (zie figuur 2.1.1). Alleenstaande ouders houden langer recht op hetzelfde bedrag aan huur- en zorgtoeslag, en krijgen een hoger bedrag aan kindgebonden budget dan paren met kinderen;
- Bij huishoudens met kinderen is het budget voor vrije bestedingen bij een inkomen van 130 procent Wsm lager dan bij een inkomen gelijk aan 120 procent Wsm. Dit komt doordat het recht op de gemeentelijke regelingen bij een inkomen hoger dan 120 procent Wsm komt te vervallen;
- Bij paren zonder kinderen is het budget voor vrije bestedingen bij een inkomen gelijk aan 130 procent Wsm nagenoeg gelijk aan de vrije bestedingsruimte bij een inkomen gelijk aan 120 procent Wsm. Dit komt doordat de landelijke toeslagen afnemen bij een hoger inkomen en doordat ze geen recht meer hebben op de gemeentelijke regelingen bij een inkomen hoger dan 120 procent Wsm. In de volgende paragraaf gaan we hier verder op in;
- Bij een inkomen van 100 en 110 procent Wsm is het vrij besteedbaar budget voor alleenstaanden van AOW-leeftijd groter dan het budget voor paren van dezelfde leeftijd. Bij een inkomen gelijk aan 120 en 130 procent Wsm is het budget van een paar groter.

Het budget dat huishoudens nodig hebben voor, of zullen uitgeven aan vrije bestedingen verschilt per huishoudtype. Een paar met kinderen zal daar meer aan (willen) uitgeven dan een alleenstaande. In bijlage 7 staat per huishoudtype het normbudget voor vrije bestedingen. Uiteraard zal iemand die nauwelijks geld meer over heeft, dat niet per se daaraan besteden.

Tabel 5.2.1 Vrij besteedbaar budget per huishoudtype, minima niet AOW-gerechtigd

Huishoudtype	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	> 3 jaar 100% Wsm
Alleenstaande					
Exclusief gemeente	123	228	334	407	123
Inclusief gemeente	172	249	354	407	205
Alleenstaande ouder, 2 kinderen					
Exclusief gemeente	255	366	476	582	255
Inclusief gemeente	445	510	620	582	488
Paar zonder kinderen					
Exclusief gemeente	105	250	306	348	105
Inclusief gemeente	192	291	348	348	240
Paar, 2 kinderen					
Exclusief gemeente	101	246	303	344	101
Inclusief gemeente	312	411	467	344	359

Tabel 5.2.2 Vrij besteedbaar budget per huishoudtype, minima AOW-gerechtigd

Huishoudtype	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm
Alleenstaande (AOW-leeftijd)				
Exclusief gemeente	172	290	407	574
Inclusief gemeente	253	342	460	574
Paar (AOW-leeftijd)				
Exclusief gemeente	70	229	372	608
Inclusief gemeente	221	334	477	608

5.3. Werken vanuit de bijstand loont in de meeste situaties

Bijstandsgerechtigden die gaan werken tegen een loon van 110, 120 of 130 procent Wsm gaan er bijna altijd in totaal inkomen op vooruit. Dit totaal inkomen bestaat uit het netto-inkomen inclusief vakantietoeslag, toeslagen van het Rijk en de gemeentelijke minimaregelingen.

Omdat de gemeentelijke regelingen een inkomensgrens van 120 procent Wsm kennen, daalt het totaal inkomen van een aantal huishoudens wanneer zij een inkomen van 130 procent Wsm verkrijgen. Deze huishoudens hebben dan vaak ook te maken met een daling van de Rijkstoeslagen. Met als gevolg dat het huishouden er per saldo niet of slechts in beperkte mate op vooruit gaat. Paren met kinderen krijgen met deze terugval in inkomen te maken als zij gaan werken tegen een loon van 130 procent Wsm, financieel gezien is (meer) werken voor deze huishoudens het minst aantrekkelijk. Alleenstaanden gaan er relatief het meest op vooruit wanneer zij gaan werken vanuit de bijstand.

Alleenstaanden gaan bij een hoger inkomen er steeds op vooruit.

- Een alleenstaande die vanuit een bijstandssituatie werk aanvaardt waarbij hij tussen 110 en 130 procent van het Wsm verdient, heeft maandelijks meer te besteden. Bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm stijgt zijn totaal inkomen met € 240 (16 procent) per maand ten opzichte van de bijstandssituatie;
- Een alleenstaande krijgt bij een loon gelijk aan 100 tot 120 procent Wsm hetzelfde bedrag aan toeslagen. Vanaf een inkomen boven 120 procent Wsm loopt de bijdrage van het Rijk terug. Dit komt doordat hij dan minder huurtoeslag ontvangt, de zorgtoeslag blijft hetzelfde;

- Bij een inkomen hoger dan 120 procent Wsm heeft een alleenstaande geen recht meer op gemeentelijke regelingen;
- Desondanks gaat een alleenstaande er bij ieder hoger loon telkens op vooruit. Een hoger loon (tot 130 procent Wsm) zorgt steeds voor een toename aan totaal inkomen, (meer) werken heeft dus financieel voordeel.

Alleenstaande ouders behouden het langst recht op hetzelfde bedrag aan toeslagen.

- Alleenstaande ouders gaan er ten opzichte van de bijstandssituatie op vooruit als ze werk aanvaarden tegen een loon tussen 110 en 130 procent Wsm;
- De landelijke toeslagen lopen niet af, maar er is een lichte stijging. Het bedrag aan huurtoeslag, zorgtoeslag en kindgebonden budget blijft even hoog en bij werkaanvaarding ontvangt hij nog een combinatiekorting;
- Het recht op alle gemeentelijke regelingen vervalt bij een inkomen hoger dan 120 procent Wsm. De gemeentelijke bijdrage loopt stapsgewijs terug van € 190 in de bijstand naar € 0 bij een loon van 130 procent Wsm;
- Hierdoor is het totaal inkomen van een alleenstaande ouder bij een loon van 120 procent Wsm € 34 hoger dan bij een loon van 130 procent Wsm.
- Bij een loon van 120 procent Wsm gaat een alleenstaande ouder er € 205 (9 procent) op vooruit ten opzichte van de bijstandssituatie, bij een loon van 130 procent Wsm gaat hij er € 171 (7 procent) op vooruit. De toename in loon en combinatiekorting kunnen het verlies van de gemeentelijke regelingen niet geheel compenseren.

Paren zonder kinderen hebben € 165 extra aan inkomen bij werkaanvaarding tegen 130 procent Wsm.

- Paren zonder kinderen die vanuit de bijstandssituatie werk aanvaarden tegen een loon gelijk aan 110 tot 130 procent gaan er telkens op vooruit. Wanneer een van hen werk aanvaardt waarbij hij een loon van 130 procent Wsm verdient, hebben zij iedere maand € 164 (8 procent) meer te besteden;
- Het totaal inkomen bij een inkomen gelijk aan 130 procent Wsm is slechts € 9 hoger dan bij een inkomen gelijk aan 120 procent Wsm. Dit komt doordat de landelijke toeslagen teruglopen en het recht op de gemeentelijke regelingen bij een inkomen hoger dan 120 procent Wsm komt te vervallen;
- Een paar met een bijstandsuitkering ontvangt maandelijks € 485 aan landelijke toeslagen, een paar met een inkomen van 130 procent Wsm ontvangt maandelijks € 286 aan toeslagen. De bijdrage vanuit de gemeentelijke regelingen loopt terug van € 88 per maand in de bijstandssituatie naar € 0 bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm;
- Desondanks gaat een paar zonder kinderen er bij ieder hoger inkomen meer op vooruit ten opzichte van de bijstandssituatie. De toename in loon compenseert de afname van de bijdragen vanuit het Rijk en de gemeente.

Paren met kinderen gaan er enkele procenten op vooruit bij werkaanvaarding.

- Paren met twee kinderen gaan er ten opzichte van de bijstandssituatie een paar procent op vooruit als zij gaan werken tegen een hoger loon. Het totaal inkomen bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm is echter lager dan het totaal inkomen bij een loon gelijk aan 110 en 120 procent Wsm;
- De toeslagen van het Rijk lopen geleidelijk terug. Het bedrag van landelijke toeslagen daalt bij paren met twee kinderen van € 882 in de bijstandssituatie naar € 683 bij een inkomen gelijk aan 130 procent Wsm;
- In de bijstand is de maximale gemeentelijke bijdrage € 211 per maand, bij een inkomen van 130 procent Wsm hebben paren met kinderen geen recht meer op gemeentelijke bijdragen;
- Door de afname aan bijdragen vanuit het Rijk en de gemeente gaan paren met kinderen er bij een inkomen van 130 procent Wsm minder op vooruit ten opzichte van de bijstandssituatie dan bij een inkomen van 110 en 120 procent Wsm. De toename in loon kan de afname aan maandelijks bijdragen niet geheel compenseren. Desondanks

gaan paren met kinderen er bij een hoger inkomen (tot 130 procent Wsm) altijd op vooruit ten opzichte van de bijstand.

Tabel 5.3.1 Inkomensvoortgang na werkaanvaarding per huishoudtype

Huishoudtype	Netto inkomen incl. VT	Bijdrage Rijk	Bijdrage gemeente	Totaal inkomen	Vershil tov 100% Wsm (€)	Vershil tov 100% Wsm (%)
Alleenstaande						
100% Wsm	1.052	357	49	1.458		
110% Wsm	1.158	357	21	1.535	+ 77	+ 5%
120% Wsm	1.263	357	21	1.640	+ 182	+ 13%
130% Wsm	1.368	330	0	1.698	+ 240	+ 16%
Alleenstaande ouder, 2 kinderen						
100% Wsm	1.052	1053	190	2.296		
110% Wsm	1.158	1089	144	2.390	+ 94	+ 4%
120% Wsm	1.263	1094	144	2.500	+ 205	+ 9%
130% Wsm	1.368	1098	0	2.466	+ 171	+ 7%
Paar zonder kinderen						
100% Wsm	1.503	485	88	2.076		
110% Wsm	1.654	480	41	2.175	+ 99	+ 5%
120% Wsm	1.804	386	41	2.231	+ 155	+ 7%
130% Wsm	1.954	286	0	2.240	+ 164	+ 8%
Paar, 2 kinderen						
100% Wsm	1.503	882	211	2.596		
110% Wsm	1.654	877	164	2.695	+ 99	+ 4%
120% Wsm	1.804	783	164	2.752	+ 155	+ 6%
130% Wsm	1.954	683	0	2.637	+ 41	+ 2%

Met behulp van onderstaande casussen leggen we deze tabel uit. Eerst bespreken we Jan, die eerst een bijstandsuitkering ontvangt en daarna voor een steeds hoger loon gaat werken. Daarna bespreken we Robin en Max, een paar met twee kinderen van 8 en 13 jaar. Ook zij ontvangen eerst een bijstandsuitkering, en daarna aanvaardt een van beiden werk tegen een steeds hoger loon.

Voorbeeld Casus tabel 5.3.1: alleenstaande

Jan is alleenstaand en krijgt een bijstandsuitkering, wat neerkomt op een netto-inkomen van € 1.052 per maand (dit is inclusief vakantietoeslag). Hij heeft maandelijks recht op € 357 aan toeslagen van het Rijk. Voor Jan bestaat dit uit huurtoeslag en zorgtoeslag. Tot slot kan Jan rekenen op een financiële bijdrage vanuit de gemeente van € 48 per maand. Deze bijdrage bestaat uit de kwijtschelding voor gemeentelijke belastingen, korting op de collectieve zorgverzekering en de AlkmaarPas. In totaal heeft Jan met een bijstandsuitkering een inkomen van € 1.458 per maand.

Als Jan werk krijgt tegen een inkomen van 110 procent Wsm, dan stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.158 per maand. Hij houdt recht op hetzelfde bedrag aan huurtoeslag en zorgtoeslag, dus € 357 per maand. Jan kan geen kwijtschelding meer aanvragen, maar hij heeft nog steeds recht op de korting op de collectieve zorgverzekering en de AlkmaarPas. De gemeentelijke bijdragen zijn dan samen € 20 per maand. Het totaal inkomen van Jan bij een inkomen van 110 procent Wsm is € 1.535. Dat is een stijging van € 77 (5 procent) ten opzichte van zijn totaal inkomen bij een bijstandsuitkering.

Wanneer Jan tegen een inkomen van 120 procent Wsm gaat werken, stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.263 per maand. De bijdrage van het Rijk blijft € 357. De bijdragen van de gemeente blijven eveneens gelijk, dus € 20 per maand. Het totale inkomen van Jan is € 1.640 per maand. Dit is € 182 (13 procent) meer dan wanneer Jan een bijstandsuitkering heeft.

Als Jan gaat werken tegen een inkomen van 130 procent Wsm dan stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.368 per maand. De bijdragen van het Rijk zijn gedaald naar € 339 per maand. Jan krijgt nu minder huurtoeslag, de zorgtoeslag blijft even hoog. Jan heeft geen recht meer op gemeentelijke regelingen. Het totale inkomen van Jan is nu € 1.698 per maand, dit is € 240 (16 procent) meer dan toen hij een bijstandsuitkering had.

Voorbeeld Casus tabel 5.3.1: paar met kinderen

Robin en Max hebben twee kinderen van 8 en 13 jaar oud en krijgen een bijstandsuitkering, wat neerkomt op een netto-inkomen van €1.503 per maand (dit is inclusief vakantietoeslag). Zij hebben maandelijks recht op € 882 aan toeslagen van het Rijk, bestaande uit huurtoeslag, zorgtoeslag, kinderbijslag en kindgebonden budget. Ook kunnen Robin en Max rekenen op een financiële bijdrage vanuit de gemeente. Deze bijdrage bestaat voor hun beiden uit de kwijtschelding gemeentelijke belastingen, de korting op de collectieve zorgverzekering en de AlkmaarPas. Voor hun kinderen maken zij ook nog aanspraak op het Jeugdfonds Sport & Cultuur, de vergoeding voor eigen bijdrage schoolfonds en een extra tegemoetkoming en shoptegoed via de AlkmaarPas. Maandelijks kunnen zij daarmee rekenen op € 211 vanuit de gemeente. In totaal hebben Robin en Max een inkomen van € 2.596 per maand.

Als Robin of Max werk krijgt tegen een inkomen van 110 procent Wsm, dan stijgt hun netto-inkomen naar € 1.654 per maand. De toeslagen vanuit het Rijk zijn nu iets lager, namelijk € 877. De gemeentelijke bijdragen zijn nu € 164 per maand. Robin en Max kunnen geen kwijtschelding meer aanvragen, maar houden wel recht op de andere gemeentelijke regelingen. Het totaal inkomen van Robin en Max bij een inkomen van 110 procent Wsm is € 2.695 per maand. Dit is een stijging van € 99 (4 procent) ten opzichte van hun totaal inkomen bij een bijstandsuitkering.

Wanneer Robin of Max tegen een loon van 120 procent Wsm gaat werken, stijgt hun netto-inkomen naar € 1.804 per maand. De bijdrage van het Rijk neemt iets verder af en is nu € 783 per maand. Het gezin heeft nog altijd recht op hetzelfde bedrag aan gemeentelijke regelingen van € 164 per maand. Het totale inkomen van het gezin is nu € 2.752 per maand. Dit is € 155 (6 procent) meer dan wanneer zij een bijstandsuitkering zouden hebben.

Als Robin of Max gaat werken tegen een inkomen van 130 procent Wsm dan stijgt hun netto-inkomen naar € 1.954 per maand. De bijdragen van het Rijk dalen nu naar € 683 per maand. Vanwege hun hogere inkomen hebben zij geen recht meer op de gemeentelijke regelingen. Het totale inkomen van Robin en Max is nu € 2.637 per maand. Dit is € 41 (2 procent) meer dan toen zij nog een bijstandsuitkering hadden, maar minder dan wanneer zij zouden gaan werken tegen een loon van 110 of 120 procent Wsm.

Bijlage 1. Methodiek Armoedemonitor

Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van registratiegegevens van de verschillende lokale en landelijke regelingen die de gemeente uitvoert. Daarbij gaat het om de volgende voorzieningen: Participatiewet, minimaregelingen en kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Alle brongegevens zijn via encryptie versleuteld aangeleverd zodat ze niet te herleiden zijn tot individuele natuurlijke personen.

Onderstaand beschrijven we de wijze waarop het onderzoeksbestand is aangemaakt.

Stap 1

In de eerste bewerkingsstap wordt de informatie uit de genoemde registratiebronnen aan het actuele BRP-bestand (dat ook is versleuteld) gekoppeld. Op deze wijze wordt inzichtelijk welke personen gebruik maken of gebruik hebben gemaakt van welke voorziening.

Stap 2

In stap 2 wordt aan de hand van de BRP een analysebestand op huishoudniveau gemaakt. We onderscheiden 4 huishoudtypes: alleenstaanden, eenoudergezinnen, meerpersoonshuishoudens met kinderen en meerpersoonshuishoudens zonder kinderen. De operationele definities van deze begrippen treft u verderop in deze verantwoording aan.

Stap 3

Het feitelijke gebruik van voorzieningen in het jaar voorafgaand aan het peilmoment van de BRP wordt op huishoudniveau vastgesteld. Indien één persoon binnen het huishouden gebruik heeft gemaakt van een bepaalde voorziening, wordt dit toegerekend naar het hele huishouden.

Statistisch kader

In tegenstelling tot wat gangbaar is bij sociaalwetenschappelijk onderzoek is dit rapport gebaseerd op gegevens van de totale bevolkingspopulatie. Dat betekent dat de vermelde aantallen en percentages niet getoetst hoeven te worden op statistische betrouwbaarheid en altijd de feitelijke situatie weergeven.

Operationele definitie huishouden

Het bepalen van het soort en type huishouden gebeurt aan de hand van gegevens uit de bevolkingsadministratie en wel op de volgende wijze:

- indien één persoon op een adres woont, is duidelijk dat er sprake is van een alleenstaande;
- personen op één adres waartussen geregistreerde ouder-kindrelaties of echtrelaties bestaan worden tot een gezamenlijk huishouden gerekend;
- indien er één meerderjarige op een adres woont met een ouder-kindrelatie tellen we een eenoudergezin;
- als er sprake is van een ouder-kindrelatie én het kind (of de kinderen) is minderjarig, dan is er sprake van een eenoudergezin of een meerpersoonshuishoudens met kinderen;
- indien er sprake is van een ouder-kindrelatie maar alle kinderen zijn meerderjarig (18+) dan zien we dit als een meerpersoonshuishouden zonder kinderen. Oftewel als we spreken van een gezin met kinderen dan is er altijd sprake van minderjarige kinderen;
- als er vier of meer meerderjarigen op een adres wonen, gaan we ervan uit dat er meerdere huishoudens op dit adres gevestigd zijn;
- indien er drie meerderjarigen zonder echtrelatie op één adres wonen, kijken we naar de gemiddelde leeftijd. Ligt die onder de 27 jaar dan rekenen we iedere persoon als een afzonderlijk (studenten)huishouden. Ligt deze boven de 27 jaar dan tellen we één meerpersoonshuishouden.
- als er minimaal 20 personen op een gezamenlijk adres wonen, registreren we een institutioneel huishouden, tenzij de gemiddelde leeftijd van alle bewoners hoger is dan de AOW-leeftijd. Iedere bewoner wordt dan als afzonderlijk huishouden meegeteld (gehuwden tellen als één huishouden).

Zelfstandig huishouden

Een zelfstandig huishouden bestaat uit een of meer personen die alleen of samen in een woonruimte gehuisvest zijn en zelf in hun dagelijkse levensbehoeften voorzien.

Institutioneel huishouden

Tot de institutionele huishoudens behoren adressen met minimaal 20 personen, waarbij de gemiddelde leeftijd jonger is dan de AOW-leeftijd. Hiertoe behoren bijvoorbeeld opvangcentra, penitentiaire inrichtingen, kindertehuizen en internaten.

In de bevolkingsoverzichten in deze rapportage zijn deze personen meegeteld. In de hoofdstukken waar de inkomensverdeling in termen van huishoudens wordt besproken blijven zij buiten beschouwing.

Besteedbaar inkomen (CBS)

Besteedbaar inkomen is het bruto-inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten (zoals alimentatie) en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting. Het bruto-inkomen omvat winst uit onderneming, bruto-inkomsten uit arbeid, inkomsten uit vermogen en bruto ontvangen overdrachten (zoals AOW, Anw, WAO/WIA, studiefinanciering, kinderbijslag en huursubsidie).

Inkomensbron

In dit onderzoek worden de termen Participatiewet, AOW en 'ander' inkomen gebruikt. Voor de bijstandsgerechtigden is de inkomensbron direct vast te stellen. De AOW-inkomensgrondslag is bepaald op basis van de leeftijd van de huishoudoudste. De AOW-gerechtigde huishoudens die tevens een aanvullende bijstandsuitkering ontvangen rekenen we eveneens tot deze categorie. Alle overige inkomens zijn vervolgens onder de noemer 'ander' inkomen gebracht.

Wanneer het inkomen van een huishouden alleen bestaat uit AOW dan wordt het huishouden tot de minimapopulatie gerekend.

Berekening van de duur van het minimuminkomen

De duur van de periode waarin een huishouden op het minimuminkomen leeft, wordt berekend aan de hand van een combinatie van gegevens uit verschillende bronnen. Een sluitende definiëring in termen van een volledig onafgebroken periode is niet altijd mogelijk. Indien de periode tussen het gebruik van de ene regeling en de andere maximaal 30 dagen is, wordt dit daarom toch als aaneengesloten periode gezien.

Wettelijk sociaal minimum

Het wettelijk sociaal minimum is de actuele bijstandsnorm voor het betreffende huishoudtype. Deze normbedragen worden halfjaarlijks vastgesteld. Voor AOW-huishoudens is de netto AOW-uitkering het normbedrag voor het wettelijke sociale minimum.

Herkomst (CBS)

Voor bepaling van herkomst wordt gekeken naar het geboorteland van de ouder(s). Iemand met een migratieachtergrond is iemand waarvan minimaal een van de ouders in het buitenland is geboren. Inwoners afkomstig uit Europa, Noord-Amerika, Australië, Japan en Indonesië worden als mensen met een westerse migratieachtergrond gezien. Andere landen worden gezien als niet-westers.

Bijlage 2. Bevolkingskarakteristieken

In deze bijlage staat een aantal kenmerken van de bevolkingspopulatie, op 31 december van het desbetreffende jaar. Inwoners met een geheim adres komen niet voor in deze overzichten.

Alle huishoudens

Onderstaande tabel geeft het aantal inwoners en huishoudens weer.

Tabel B2.1 Aantal huishoudens en inwoners Alkmaar²¹

Categorie	2015	2017	2019
Aantal huishoudens	50.446	50.421	51.503
Aantal personen	106.844	105.536	106.884
Gemiddelde huishoudgrootte	2,1	2,1	2,1

Kenmerken

Tabel B2.2 Kenmerken alle huishoudens 2015, 2017 en 2019

Categorie	2015 %	2017 %	2019 Aantal	2019 %
Huishoudtype				
Alleenstaand	39%	40%	20.803	40%
Eenoudergezin	4%	4%	2.315	5%
Meerpers zonder kinderen	37%	37%	18.858	37%
Meerpers met kinderen	20%	19%	9.527	18%
Totaal	100%	100%	51.503	100%
Leeftijdscategorie				
Tot 27 jaar	5%	5%	2.444	5%
27 tot 45 jaar	29%	27%	14.222	28%
45 tot AOW-leeftijd	38%	38%	20.129	39%
AOW-leeftijd	28%	30%	14.708	28%
Totaal	100%	100%	51.503	100%
Herkomst				
Nederlandse achtergrond	76%	77%	39.208	76%
Westerse migratieachtergrond	12%	9%	6.167	12%
Niet-westerse migratieachtergrond	12%	14%	6.128	12%
Totaal	100%	100%	51.503	100%
Woonplaats				
West	12%	12%	6.235	12%
De Mare	15%	15%	7.466	15%
Centrum	9%	9%	4.814	9%
Graft- De Rijp	5%	5%	2.726	5%
Huiswaard/ Vroonermeeer	10%	10%	5.109	10%
Oudorp	12%	12%	6.115	12%
Zuid	14%	14%	7.184	14%
Daalmeer/ Koedijk	11%	11%	5.719	11%
Schermer	4%	4%	2.266	4%
Overdie	8%	8%	3.869	8%
Totaal	100%	100%	51.503	100%

²¹ Alle gegevens in de tabellen in deze monitor zijn gebaseerd op gemeentelijke registratiegegevens, tenzij anders aangegeven. Landelijke cijfers zijn afkomstig van het CBS.

Bijlage 3. Kenmerken kinderen

In deze bijlage staat een aantal kenmerken van de kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar in de gemeente Alkmaar. Inwoners met een geheim adres komen niet voor in deze overzichten.

Kenmerken

Tabel B3.1 Kenmerken alle kinderen 2015, 2017 en 2019

Categorie	2015 %	2017 %	2019 Aantal	%
Huishoudtype				
Eenoudergezin	15%	17%	3.716	18%
Meerpers met kinderen	85%	83%	16.619	82%
Totaal	100%	100%	20.335	100%
Leeftijdscategorie				
Tot 4 jaar	22%	21%	4.470	22%
4 tot 12 jaar	44%	44%	8.953	44%
12 tot 18 jaar	34%	35%	6.912	34%
Totaal	100%	100%	20.335	100%
Herkomst				
Nederlandse achtergrond	75%	75%	15.092	74%
Westerse migratieachtergrond	8%	7%	1.645	8%
Niet-westerse migratieachtergrond	17%	18%	3.598	18%
Totaal	100%	100%	20.335	100%
Woongebied				
West	10%	10%	2.074	10%
De Mare	16%	15%	3.054	15%
Centrum	4%	4%	923	5%
Graft – De Rijk	6%	6%	1.101	5%
Huiswaard / Vroonermeer	11%	12%	2.571	13%
Oudorp	13%	13%	2.731	13%
Zuid	13%	13%	2.559	13%
Daalmeer/ Koedijk	14%	13%	2.582	13%
Schermer	6%	6%	1.108	5%
Overdie	7%	8%	1.632	8%
Totaal	100%	100%	20.335	100%

Bijlage 4. Kenmerken minima tot 100% Wsm

In deze bijlage geven we kenmerken weer van minimahuishoudens met een inkomen tot 100 procent Wsm die de gemeente in beeld heeft.

Tabel B4.1 Aantal huishoudens en inwoners Alkmaar

Inkomenspercentage t.o.v. Wsm	2015		2017		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Tot 100%	3.974	7,9%	3.970	7,9%	3.804	7,4%
Overig	46.472	92,1%	46.451	92,1%	47.699	92,6%
Totaal	50.446	100%	50.421	100%	51.503	100%

Kenmerken

Tabel B4.2 Kenmerken minima tot 100% Wsm 2015, 2017 en 2019

Categorie	2015		2017		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Inkomensbron						
Participatiewet		53%		51%	1.815	48%
AOW		23%		20%	726	19%
Overig inkomen		24%		29%	1.263	33%
Totaal		100%		100%	3.804	100%
Huishoudtype						
Alleenstaand		59%		62%	2.388	63%
Eenoudergezin		13%		11%	424	11%
Meerpers zonder kinderen		18%		17%	600	16%
Meerpers met kinderen		10%		10%	392	10%
Totaal		100%		100%	3.804	100%
Leeftijdscategorie						
Tot 27 jaar		6%		7%	280	7%
27 tot 45 jaar		30%		31%	1.122	30%
45 tot AOW-leeftijd		41%		42%	1.676	44%
AOW-leeftijd		23%		20%	726	19%
Totaal		100%		100%	3.804	100%
Herkomst						
Nederlandse achtergrond		50%		49%	1.830	48%
Westerse migratieachtergrond		13%		8%	442	12%
Niet-westerse migratieachtergrond		37%		43%	1.532	40%
Totaal		100%		100%	3.804	100%
Woongebied						
West		11%		12%	468	12%
De Mare		20%		20%	710	19%
Centrum		6%		5%	214	6%
Graft – De Rijp		1%		1%	47	1%
Huiswaard/ Vroonermeer		8%		8%	335	9%
Oudorp		11%		10%	377	10%
Zuid		14%		13%	535	14%
Daalmeer/ Koedijk		11%		12%	435	11%
Schermer		2%		2%	70	2%
Overdie		15%		16%	613	16%
Totaal		100%		100%	3.804	100%

Bijlage 5A. Gebruik minimaregelingen naar bijstand

In deze bijlage geven we per minimaregeling eerst weer wat de verdeling onder de gebruikers is naar bijstand- en niet-bijstandsgerechtigden.

Tabel B5A.1 Gebruik minimaregelingen naar bijstand, huishoudniveau (1)

	Kwijtschelding		Bijzondere bijstand		Individuele ink.toeslag		Collectieve zorgverzekering	
Bijstand	1.105	44%	695	46%	1.024	68%	1.147	32%
Geen bijstand	1.409	56%	803	54%	493	32%	2.470	68%
Totaal	2.514	100%	1.498	100%	1.517	100%	3.617	100%

Tabel B5A.2 Gebruik minimaregelingen naar bijstand, huishoudniveau (2)

	Alkmaarpas		Computer-regeling	
Bijstand	1.541	32%	65	71%
Geen bijstand	3.265	68%	26	29%
Totaal	4.806	100%	91	100%

Bijlage 5B. Gebruik minimaregelingen naar doelgroep in beeld

In deze bijlage zetten we het gebruik per regeling af tegen de doelgroep die de gemeente in beeld heeft – dit is ook hoe het bereik in 2015 en 2017 werd berekend. In het huidige rapport over 2019 (met uitzondering van deze bijlage) gaan we uit van het bereik onder de *totale* doelgroep.

Tabel B5B.1 Bereik regelingen tegen doelgroep in beeld

Regeling	2015 Doelgroep in beeld	2017 Doelgroep in beeld	2019 Doelgroep in beeld	2019 Totale doelgroep
Kwijtschelding				
Doelgroep	3.974	3.970	3.804	4.000
Gebruik	2.625	2.637	2.514	2.514
Bereik	66%	66%	66%	63%
Bijzondere bijstand				
Doelgroep	5.689	5.107	6.653	7.100
Gebruik	1.963	1.846	1.498	1.498
Bereik	35%	36%	23%	21%
Individuele inkomenstoeslag				
Doelgroep	1.951	1.978	3.215	3.431
Gebruik	1.194	1.463	1.517	1.517
Bereik	61%	74%	47%	44%
Collectieve zorgverzekering				
Doelgroep	5.689	5.107	6.653	7.100
Gebruik	2.935	3.196	3.617	3.617
Bereik	52%	63%	54%	51%
AlkmaarPas volwassenen				
Doelgroep	-	8.816	9.476	10.122
Gebruik	-	7.557	7.444	7.444
Bereik	-	86%	79%	74%

Bijlage 6. Methodiek Inkomenseffect Rapportage

In deze bijlage schetsen we de onderzoeksmethodiek van de Inkomenseffect Rapportage aan de hand van de verschillende inkomsten en uitgaven die worden onderscheiden.

B6.1 Huishoudens en inkomensgrenzen

We berekenen de inkomenseffecten van het lokale en landelijke beleid in 2020 voor de volgende huishoudtypen:

- alleenstaande, jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd;
- alleenstaande ouder, jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd, twee kinderen (8 en 13 jaar);
- paar (twee volwassenen), niet AOW-gerechtigd;
- paar (twee volwassenen), niet AOW-gerechtigd, twee kinderen (8 en 13 jaar);
- alleenstaande, AOW-gerechtigd;
- paar (twee volwassenen), AOW-gerechtigd.

We brengen de inkomenseffecten in beeld voor huishoudens met inkomens van 100, 110, 120 en 130 procent van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm). Daarnaast berekenen we de inkomenseffecten voor huishoudens die al langer dan drie jaar een inkomen van 100 procent Wsm hebben.

B6.2 Inkomsten landelijke regelingen

De inkomsten bestaan uit het netto-inkomen en diverse bijdragen van het Rijk. Specifiek gaat het om de volgende categorieën:

- netto-inkomen inclusief vakantietoeslag;
- bijdrage Rijk:
 - huurtoeslag;
 - zorgtoeslag
 - combinatiekorting;
 - kinderbijslag;
 - kindgebonden budget.

B6.3 Inkomsten gemeentelijke minimaregelingen

In onderstaande tabel volgt een overzicht van de gemeentelijke minimaregelingen in 2020.

Tabel B6.3.1 Gemeentelijke minimaregelingen in Alkmaar

Regeling	Inkomensgrens t.o.v. Wsm	(Maximaal) bedrag
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Tot 100% Wsm	-
Bijzondere bijstand	Tot 120% Wsm	Individuele vergoedingen.
Individuele inkomenstoelag	Minimaal 3 jaar tot 120% Wsm	Alleenstaande € 402; Alleenstaande ouder € 509; Paar € 566.

Regeling	Inkomensgrens t.o.v. Wsm	(Maximaal) bedrag
Collectieve zorgverzekering van Univé	Tot 120% Wsm	Zorg Geregeld polis met keuze uit twee aanvullende pakketten: Univé GemeentePakket Compact: € 126,80 i.p.v. € 140,40 per maand; Univé GemeentePakket Compleet: € 155,20 i.p.v. 193,80 per maand, inclusief verzekering eigen risico.
AlkmaarPas ²²	Tot 120% Wsm	Voor kinderen 4 t/m 11 jaar: € 140 per kind, per jaar; Voor kinderen 12 t/m 17 jaar: € 250 per kind, per jaar; Voor volwassenen tot AOW-gerechtigde leeftijd: € 85 per persoon, per jaar; Voor AOW-gerechtigden: € 165 per persoon, per jaar.
Shoptegoed (via de AlkmaarPas)	Tot 120% Wsm	Voor kinderen 4 t/m 11 jaar: € 60 per kind, per jaar; Voor kinderen 12 t/m 17 jaar: € 105 per kind, per jaar.
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	Tot 120% Wsm	Voor kinderen op basisonderwijs: € 107 per kind, per jaar; Voor kinderen op het voortgezet onderwijs: € 140 per kind, per jaar. Het werkelijke bedrag wordt vergoed tot de maximaal vermelde bedragen.
Jeugdfonds Sport & Cultuur	Tot 120% Wsm	Sport: € 225 per kind, per jaar voor kinderen van 4 t/m 17 jaar; Cultuur: € 450 per kind, per jaar voor kinderen van 0 t/m 17 jaar.
Computerregeling	Tot 120% Wsm	€ 429, eens in de vijf jaar voor kinderen op het voortgezet onderwijs.
Vergoeding eigen risico chronisch zieken	Tot 120% Wsm	€ 35 per maand, voor chronisch zieken die geen gebruikmaken van de collectieve zorgverzekering van Univé.

²² Via de AlkmaarPas krijgen minima ook nog diverse kortingsvouchers, maar deze zijn niet om te zetten in een structureel maandelijks bedrag en zijn daarom niet meegenomen in de berekeningen.

In de berekening van de inkomenseffecten worden de volgende regelingen meegenomen:

- kwijtschelding van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en waterschapsbelasting;
- de totale korting op de collectieve zorgverzekering:
 - minima die niet AOW-gerechtigd zijn: deelname aan Univé GemeentePakket Compact²³ (korting: € 13,60);
 - minima met de AOW-leeftijd: deelname aan Univé GemeentePakket Compleet, met verzekering eigen risico (korting: € 38,60);
- de individuele inkomenstoeslag;
- AlkmaarPas;
- Shoptegoed;
- Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds;
- Jeugdfonds Sport & Cultuur.

De volgende gemeentelijke regelingen zijn niet meegenomen in het financieel maandoverzicht en de inkomenseffecten:

- Bijzondere bijstand;
- Computerregeling;
- Vergoeding eigen risico chronisch zieken.

Bijzondere bijstand is niet opgenomen omdat deze vorm van bijstand wordt verstrekt voor noodzakelijke onvermijdbare individuele uitgaven en dit niet maandelijks bij iedereen voorkomt. De computerregeling wordt niet meegenomen omdat deze regeling per gezin eens in de vijf jaar kan worden aangevraagd en dus geen structureel maandelijks inkomen vormt. De vergoeding eigen risico voor chronisch zieken wordt niet meegenomen omdat deze alleen gebruikt kan worden door een kleine, specifieke doelgroep.

B6.4 Uitgaven

De uitgaven zijn gecategoriseerd naar:

- vaste lasten. Dit zijn uitgaven die regelmatig terugkomen. Er ligt meestal een contract aan ten grondslag. Voorbeelden zijn huur²⁴, energiekosten²⁵; en verzekeringen;
- reserveringsuitgaven. Dit zijn uitgaven die niet regelmatig voorkomen en waarvan de hoogte vooraf niet bekend is. Er moet in principe een bedrag voor gereserveerd worden. Voorbeelden zijn kosten voor inventaris, kleding en (indien aan de orde) het eigen risico voor de zorgverzekering;
- huishoudelijke uitgaven. Dit zijn terugkerende uitgaven aan voeding, persoonlijke verzorging en dergelijke.

Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de huur en lokale heffingen. De andere bedragen zijn gebaseerd op landelijke berekeningen van het Nibud. De normbedragen staan per huishoudtype in het financieel maandoverzicht in de bijlage.

We benadrukken dat het bij alle posten gaat om de basale uitgaven en dat de normbedragen gemiddelden betreffen. Het is mogelijk dat een huishouden maandelijks minder uitgeeft dan de

²³ In verband met verschil in verwachte zorgkosten tussen jongere en oudere huishoudens maken we een onderscheid in het gekozen pakket, waarbij oudere huishoudens altijd het meest uitgebreide pakket gebruiken.

²⁴ We gaan uit van € 515 kale huur per maand voor een alleenstaande en € 565 kale huur per maand voor een meerpersoonshuishouden. Deze bedragen zijn gebaseerd op huurtoeslaggegevens van de Rijksoverheid over de gemeente Alkmaar.

²⁵ Kosten gas en elektriciteit zijn gebaseerd op tarieven van Vattenfall en de kosten voor water op de tarieven van PWN. Heffingskortingen zijn in de maandprijs verrekend. Gegevens over het gemiddelde gebruik per huishoudtype zijn afkomstig van het Nibud.

normbedragen waarmee in deze rapportage wordt gerekend, bijvoorbeeld omdat het huishouden minder geld per maand reserveert voor onregelmatige uitgaven.

B6.5 Vrije bestedingen

Het budget dat overblijft is vrij besteedbaar en kan worden uitgegeven aan bijvoorbeeld een lidmaatschap voor een (sport)vereniging of de bibliotheek, sociale en recreatieve activiteiten of aan zakgeld voor kinderen. Voor deze vrije bestedingen hanteert het Nibud per huishoudtype eveneens een normbedrag.

B6.6 Aannames

Voor de inkomsten en uitgaven doen we de volgende aannames:

- de huishoudens maken van alle regelingen gebruik en ontvangen daarvoor het maximale bedrag;
- iedereen woont in een huurwoning;
- alleenstaande ouders met een inkomen gelijk aan de bijstandsnorm werken niet of zitten in een traject waarbij de kinderopvang wordt vergoed. Alleenstaande ouders met een inkomen boven de bijstandsnorm hebben voor hun jongste kind 40 uur buitenschoolse opvang per maand nodig tegen een tarief van € 7,47 (gemiddelde uurprijs in 2020). Op basis van deze gegevens wordt de kinderopvangtoeslag berekend;
- bij een paar met twee kinderen en een inkomen hoger dan 100 procent Wsm werkt slechts één van beide partners. Anders is het huishoudinkomen hoger. Daarom gaan we er vanuit dat deze huishoudens geen kinderopvang nodig hebben omdat één van beide partners thuis is voor de kinderen;

huishoudens die (op basis van hun inkomen) geen gebruik kunnen maken van de collectieve zorgverzekering van de gemeente, maken een eigen keuze uit verschillende zorgverzekeraars. Op basis van de meest gekozen pakketten²⁶ bij de grootste zeven zorgverzekeraars is daarvoor een gemiddelde prijs berekend van € 145 per polis.

²⁶ Een basisverzekering met een aanvullende verzekering waarbij 9 fysiotherapie behandelingen worden verzekerd en een tandartsverzekering.

Bijlage 7. Financieel maandoverzicht

De tabellen geven een overzicht van de maandelijkse inkomsten en uitgaven, bij gebruikmaking van alle landelijke en lokale regelingen. De bedragen die horen bij de huishoudelijke uitgaven en reserveringsuitgaven zijn afkomstig van het Nibud.

Tabel B7.1 Alleenstaande zonder kinderen, niet AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.052	1.158	1.263	1.368	1.052
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	253	253	253	226	253
Zorgtoeslag	104	104	104	104	104
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	357	357	357	330	357
Totaal inkomsten	1.409	1.515	1.620	1.698	1.409
Uitgaven					
Huur	515	515	515	515	515
Gas, water, elektra	85	85	85	85	85
Telefoon, internet en kabel	60	60	60	60	60
Gemeentelijke heffingen	28	28	28	28	28
(collectieve) zorgverzekering	140	140	140	145	140
Overige verzekeringen	20	20	20	20	20
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	15	15	15	15	15
Reserveringsuitgaven	179	179	179	179	179
Huishoudelijke uitgaven	244	244	244	244	244
Totaal uitgaven	1.286	1.286	1.286	1.291	1.286
Budget exclusief regelingen gemeente	123	228	334	407	123
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	28	0	0	0	28
Korting collectieve zorgverzekering	14	14	14	0	14
Individuele inkomenstoeslag	0	0	0	0	34
AlkmaarPas	7	7	7	0	7
Shoptegoed	0	0	0	0	0
Jeugdfonds Sport & Cultuur	0	0	0	0	0
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	0	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	49	21	21	0	82
Budget inclusief regelingen gemeente	172	249	354	407	205
Vrije bestedingen	110	176	182	182	110
Restant	62	73	172	225	95

Tabel B7.2 Alleenstaande ouder, niet AOW-gerechtigd, 2 kinderen (8 en 13 jaar)²⁷

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.052	1.158	1.263	1.368	1.052
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	286	286	286	286	286
Zorgtoeslag	104	104	104	104	104
Combinatiekorting	0	36	40	45	0
Kinderbijslag	195	195	195	195	195
Kindgebonden budget	468	468	468	468	468
Totaal bijdragen Rijk	1.053	1.089	1.094	1.098	1.053
Totaal inkomsten	2.105	2.246	2.356	2.466	2.105
Uitgaven					
Huur	565	565	565	565	565
Gas, water, elektra	188	188	188	188	188
Telefoon, internet en kabel	68	68	68	68	68
Gemeentelijke heffingen	46	46	46	46	46
(collectieve) zorgverzekering	140	140	140	145	140
Overige verzekeringen	23	23	23	23	23
Onderwijs	39	39	39	39	39
Kosten BSO	0	30	30	30	0
Vervoer	46	46	46	46	46
Reserveringsuitgaven	285	285	285	285	285
Huishoudelijke uitgaven	449	449	449	449	449
Totaal uitgaven	1.850	1.880	1.880	1.885	1.850
Budget exclusief regelingen gemeente	255	366	476	582	255
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	46	0	0	0	46
Korting collectieve zorgverzekering	14	14	14	0	14
Individuele inkomenstoeslag	0	0	0	0	42
AlkmaarPas	40	40	40	0	40
Shoptegoed	14	14	14	0	14
Jeugdfonds Sport & Cultuur	56	56	56	0	56
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	21	21	21	0	21
Totaal regelingen gemeente	190	144	144	0	233
Budget inclusief regelingen gemeente	445	510	620	582	488
Vrije bestedingen	227	297	312	312	227
Restant	218	213	308	270	261

²⁷ Bij de kosten BSO is de tegemoetkoming kinderopvang al verrekend.

Tabel B7.3 Paar, niet AOW-gerechtigd, geen kinderen

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.503	1.654	1.804	1.954	1.503
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	286	284	225	159	286
Zorgtoeslag	199	196	161	127	199
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	485	480	386	286	485
Totaal inkomsten	1.988	2.134	2.190	2.240	1.988
Uitgaven					
Huur	565	565	565	565	565
Gas, water, elektra	133	133	133	133	133
Telefoon, internet en kabel	68	68	68	68	68
Gemeentelijke heffingen	46	46	46	46	46
(collectieve) zorgverzekering	281	281	281	290	281
Overige verzekeringen	28	28	28	28	28
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	33	33	33	33	33
Reserveringsuitgaven	285	285	285	285	285
Huishoudelijke uitgaven	444	444	444	444	444
Totaal uitgaven	1.884	1.884	1.884	1.892	1.884
Budget exclusief regelingen gemeente	105	250	306	348	105
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	46	0	0	0	46
Korting collectieve zorgverzekering	27	27	27	0	27
Individuele inkomenstoeslag	0	0	0	0	47
AlkmaarPas	14	14	14	0	14
Shoptegoed	0	0	0	0	0
Jeugdfonds Sport & Cultuur	0	0	0	0	0
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	0	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	88	41	41	0	135
Budget inclusief regelingen gemeente	192	291	348	348	240
Vrije bestedingen	160	220	240	240	160
Restant	32	71	108	108	80

Tabel B7.4 Paar, niet AOW-gerechtigd, 2 kinderen (8 en 13 jaar)

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.503	1.654	1.804	1.954	1.503
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	286	284	225	159	286
Zorgtoeslag	199	196	161	127	199
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	195	195	195	195	195
Kindgebonden budget	202	202	202	202	202
Totaal bijdragen Rijk	882	877	783	683	882
Totaal inkomsten	2.385	2.531	2.587	2.637	2.385
Uitgaven					
Huur	565	565	565	565	565
Gas, water, elektra	225	225	225	225	225
Telefoon, internet en kabel	76	76	76	76	76
Gemeentelijke heffingen	46	46	46	46	46
(collectieve) zorgverzekering	281	281	281	290	281
Overige verzekeringen	29	29	29	29	29
Onderwijs	39	39	39	39	39
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	53	53	53	53	53
Reserveringsuitgaven	385	385	385	385	385
Huishoudelijke uitgaven	585	585	585	585	585
Totaal uitgaven	2.285	2.285	2.285	2.293	2.285
Budget exclusief regelingen gemeente	101	246	303	344	101
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	46	0	0	0	46
Korting collectieve zorgverzekering	27	27	27	0	27
Individuele inkomenstoeslag	0	0	0	0	47
AlkmaarPas	47	47	47	0	47
Shoptegoed	14	14	14	0	14
Jeugdfonds Sport & Cultuur	56	56	56	0	56
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	21	21	21	0	21
Totaal regelingen gemeente	211	164	164	0	258
Budget inclusief regelingen gemeente	312	411	467	344	359
Vrije bestedingen	276	343	350	350	276
Restant	36	68	117	-6	83

Tabel B7.5 Alleenstaande, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.176	1.294	1.412	1.529	1.176
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	255	255	255	255	255
Zorgtoeslag	104	104	104	104	104
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	359	359	359	359	359
Totaal inkomsten	1.535	1.653	1.771	1.888	1.535
Uitgaven					
Huur	515	515	515	515	515
Gas, water, elektra	103	103	103	103	103
Telefoon, internet en kabel	60	60	60	60	60
Gemeentelijke heffingen	28	28	28	28	28
(collectieve) zorgverzekering	194	194	194	145	194
Overige verzekeringen	13	13	13	13	13
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	13	13	13	13	13
Reserveringsuitgaven	193	193	193	193	193
Huishoudelijke uitgaven	244	244	244	244	244
Totaal uitgaven	1.363	1.363	1.363	1.314	1.363
Budget exclusief regelingen gemeente	172	290	407	574	172
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	28	0	0	0	28
Korting collectieve zorgverzekering	39	39	39	0	39
Individuele inkomenstoeslag	0	0	0	0	0
AlkmaarPas	14	14	14	0	14
Shoptegoed	0	0	0	0	0
Jeugdfonds Sport & Cultuur	0	0	0	0	0
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	0	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	80	52	52	0	80
Budget inclusief regelingen gemeente	253	342	460	574	253
Vrije bestedingen	111	154	159	159	111
Restant	142	188	301	415	142

Tabel B7.6 Paar, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.594	1.754	1.913	2.073	1.594
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	290	290	290	287	290
Zorgtoeslag	199	199	182	164	199
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	489	489	472	451	489
Totaal inkomsten	2.083	2.243	2.385	2.524	2.083
Uitgaven					
Huur	565	565	565	565	565
Gas, water, elektra	162	162	162	162	162
Telefoon, internet en kabel	68	68	68	68	68
Gemeentelijke heffingen	46	46	46	46	46
(collectieve) zorgverzekering	388	388	388	290	388
Overige verzekeringen	15	15	15	15	15
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	26	26	26	26	26
Reserveringsuitgaven	299	299	299	299	299
Huishoudelijke uitgaven	444	444	444	444	444
Totaal uitgaven	2.013	2.013	2.013	1.915	2.013
Budget exclusief regelingen gemeente	70	229	372	608	70
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	46	0	0	0	46
Korting collectieve zorgverzekering	77	77	77	0	77
Individuele inkomenstoeslag	0	0	0	0	0
AlkmaarPas	28	28	28	0	28
Shoptegoed	0	0	0	0	0
Jeugdfonds Sport & Cultuur	0	0	0	0	0
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	0	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	151	105	105	0	151
Budget inclusief regelingen gemeente	221	334	477	608	221
Vrije bestedingen	168	211	218	218	168
Restant	53	123	259	390	53

Bijlage 8 Afkortingen

Tabel B8.1 Afkortingenlijst

Afkorting	
AOW	Algemene Ouderdomswet
BRP	Basisregistratie Personen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CPB	Centraal Planbureau
SHV	Schuldhelpverlening
VT	Vakantietoeslag
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wsm	Wettelijk sociaal minimum
WSNP	Wet schuldsanering natuurlijke personen
WW	Werkloosheidswet
ZZP	Zelfstandige zonder personeel